

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OSMANLI DÖNEMİNE İLİŞKİN TARİHSEL
DİZİLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HANDE KOÇ

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜLYA ÇELİK**

TEMMUZ 2019

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OSMANLI DÖNEMİNE İLİŞKİN TARİHSEL
DİZİLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HANDE KOÇ

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜLYA ÇELİK**

TEMMUZ 2019

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer alan tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

İmza

Hande KOÇ

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

"Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Dönemine İlişkin Tarihsel Dizilere Yönelik Görüşleri" başlıklı bu yüksek lisans tezi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Ahmet Simek (İmza)

Üye Doç. Dr. Yüksel G. Şişir (İmza)

Üye Dr. Öğr. Üyesi Hülya Çelik (İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

06.09/2019

(İmza)

Prof. Dr. Ömer Faruk Tutkun

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Tarih insanları birbirine bağlayan, bellek oluşturan, geçmişi geleceğe komşu eden, geçmişi anlatır gibi görünen ancak yaşamın her anında kendini hissettiren yaşayan bir olgudur. İnsanın içinde bulunduğu her an tarihe kaydedilmektedir. Bu tarihi kayıtlar sadece kitapların arasında sıkışıp kalmamış medyaya, TV ekranlarına taşınmıştır. Öyle ki diziler bizi etkisi altına almakta, bazen günlük hayatımıza kadar girmektedir. Son yıllarda tarihsel dizilerin de bu kervana katılmasıyla izleyenlerde tarihe ilgi artmıştır. Bu ilgi tarihsel dizi sayısının da artmasına yol açmıştır. İnsanlar tarihini daha da merak etmiş ve tarihle ilgili kitaplar okumaya başlamıştır. Bu bağlamda tarih bilinci artmakta ve kulaktan dolma tarih bilgileri yerini daha bilimsel ve temel dayanağı olan bilgilere bırakmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi de bu bilimsel dayanakların yer aldığı, tarihin öğrencilere aktarıldığı bir derstir. Öğrenciler elbette tarihi salt dizilerden öğrenmeyecektir. Ancak bu maksatla hazırlanmış tarihsel diziler öğrencilerde tarihe olan merakı canlı tutacak ve araştırma yapmalarına katkıda bulunacaktır.

Bu çalışma esnasında ilk olarak öğrencisinin fikirlerine değer veren, kendimi önemli hissettiren, büyük motivasyon ve destek veren, büyük bir gönül zenginliğiyle, zamanından bana zaman ayıran, her türlü sıkıntımı sabırla dinleyen, öğrencisini her zaman hatırlayıp önemseyen, araştırmama büyük katkı sağlayan; Saygıdeğer Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇELİK' e gönülden teşekkür ederim. Lisans döneminde tanıdığım, derslerini dinlediğim, çerçevenin içine değil dışına da bakabilmeyi öğreten, yeni ufuklar açan, birikiminden yararlandığım değerli hocalarım; Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞEK, Doç. Dr. Sevgi Coşkun KESKİN, Doç. Dr. Yusuf KESKİN, Doç. Dr. Yüksel GÜÇLÜ ve Doç. Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN'a teşekkürü bir borç bilir ve emekleri için teşekkür ederim. Çalışmalarım süresince ve hayatım boyunca bana maddi manevi yardımını esirgemeyen aileme çok teşekkür ederim.

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OSMANLI DÖNEMİNE İLİŞKİN TARİHSEL DİZİLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Hande KOÇ, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇELİK

Sakarya Üniversitesi, 2019.

Tarihsel diziler günümüzde popüler TV yapımları arasında yer almakta ve ilgiyle izlenmektedir. Bu diziler o dönemin sosyal yapısını, kültürünü, insan ilişkilerini yansıtmaktadır. Dolayısıyla tarihsel diziler geçmişle gelecek arasında karşılaştırma yapma imkanı vermektedir. Son dönemlerde Osmanlı dönemi tarihsel dizileri olan “*Diriliş Ertuğrul*” ve “*Payitaht Abdülhamid*” dizileri yayınlanmaktadır. Öğrenciler bu dizileri ilgiyle izlemekte ve Osmanlı dönemine ilgileri artmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemine ait tarihsel dizilere ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 Eğitim Öğretim yılı Sakarya ili Sapanca ilçesindeki tüm ortaokullar, örneklemini ise bu ortaokullardan 7. ve 8. sınıfa devam etmekte olan Osmanlı dönemi tarihsel dizilerini izleyen 72 kız, 81 erkek toplam 153 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde; araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanan anket ve açık uçlu sorular uygulanmış ve anket verileri SPSS 23 programında analiz edilmiştir. Veriler yüzde, frekans, t testi ile analiz edilmiştir. Açık uçlu sorular betimsel analize tabi tutulmuştur. Verilen cevaplar belirli temalar altında toplanmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu *Diriliş Ertuğrul* dizisini izlemektedir. Bunda savaş sahnelerinin katkısının fazla olduğu görülmektedir. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin etkilerine ilişkin “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlemekten hoşlanması”, “tarihe olan ilgiyi artırması”, “dizilerde kullanılan kelimelerin dikkat çekmesi”, “vatan, millet, bayrak sevgisi” ve “Osmanlı Devletine hayranlık uyandırması” maddeleri öne çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Tarihsel diziler, ortaokul öğrencileri, sosyal bilgiler, Osmanlı dönemi.

ABSTRACT

SECONDARY SCHOOL STUDENTS VIEWS ON THE HISTORICAL SERIES OF THE OTTOMAN PERIOD

Hande KOÇ, Master Thesis

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Hülya ÇELİK

Sakarya University, 2019.

Historical series are among the popular TV productions of today and are being watched with interest. The series reflect the social structure, culture and human relations of that period. Therefore, historical series allow comparison between past and future. Recently the historical series of the Ottoman period *Diriliş Ertuğrul* and *Payitaht Abdülhamid* series are vision. Students watch these series with interest in the Ottoman period.

The aim of this study is to reveal the views of middle school students about historical series of Ottoman period. Screening model was used in the research. The universe of the study is composed of all secondary schools in Sapanca district of Sakarya province in the 2018-2019 academic year, and a total 153 students, 72 girls and 81 boys, whose sample follows the historical sequences of the Ottoman period from these secondary schools to the 7th and 8th graded. During the data collection process, the survey and open ended questions prepared by the researcher with expert opinion were applied and the survey data were analyzed in SPSS 23 program. The data were analyzed by frequency, percentage, t test. Open ended questions were subjected to descriptive analysis. Answer given are collected under specific themes. The majority of the students watch the series *Diriliş Ertuğrul*. In this case, the contribution of the battle scenes seems to be too much. 7th and 8th grade “to enjoy watching historical sequences of Ottoman period”, “to increase interest in history”, “notable words used in sequences”, “love of homeland, nation, flag” and “Ottoman state to admire” the items stand out.

Keywords: Historical series, secondary school students, social studies, Ottoman period.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem durumu	1
1.2. Araştırmanın amacı	3
1.3. Araştırmanın önemi	4
1.4. Araştırmanın sınırlılıkları	5
1.5. Simgeler ve kısaltmalar	5
BÖLÜM II.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Kuramsal çerçeve	6
2.1.1. Tarih ve tarih öğretimi.....	6
2.1.1.1. Sosyal bilgilerde tarih öğretimi	11
2.1.2. Bir öğretim, öğrenim aracı olarak tarihsel filmler ve diziler.....	13
2.2. İlgili araştırmalar	20
BÖLÜM III.....	25
YÖNTEM.....	25

3.1. Araştırma modeli	25
3.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme	27
3.3. Veri toplama araçları	28
3.4. Verilerin analizi	28
BÖLÜM IV	29
BULGULAR VE YORUM	29
BÖLÜM V	53
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	53
5.1. Sonuç ve tartışma	53
5.2. Öneriler	62
KAYNAKLAR	63
EKLER	69
EK 1. Anket formu	69
EK 2. Açık uçlu sorular	71
YASAL İZİN SÜRECİ	72
ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ	75

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	27
Tablo 2. Diriliş Ertuğrul ve Payitaht Abdülhamid Dizilerini İzleyen Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımları	27
Tablo 3. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları	29
Tablo 4. Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilere İlişkin İlgileri.....	30
Tablo 5. Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Bilişsel ve Duyuşsal Etkilerine İlişkin Görüşleri	34
Tablo 6. Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Empati Oluşturma İle İlgili Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri.....	37
Tablo 7. Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Değişim ve Süreklilik Becerisi Kazandırmasına İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri	38
Tablo 8. Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Mekan Algısı Oluşturmasına İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri.....	39
Tablo 9. Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Ortaokul Öğrencilerinde Dikkatini Çeken Unsurlar	40
Tablo 10. Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Ortaokul Öğrencilerinde Osmanlı Devleti İle İlgili Çağrıştırdıkları	41
Tablo 11. Ortaokul Öğrencilerinin Padişahlar Hakkındaki Görüşleri.....	43
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Gerçekliğine İlişkin Görüşleri	45
Tablo 13. Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Gerçekliğine İlişkin Anketteki Görüşleri	46
Tablo 14. Ortaokul Öğrencilerinin Yaşamak İstedikleri Dönemle İlgili Görüşleri.....	47
Tablo 15. Ortaokul Öğrencilerinin Yaşamak İstedikleri Dönemin Nedenleri	48

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu araştırma beş bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde; araştırma konusuyla ilgili, araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, önemi ve varsayımlara değinilmiştir. İkinci bölümde çalışma için önemli kavramlara yönelik kuramsal çerçeve ele alınarak ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi ele alınmıştır. Dördüncü bölümde araştırma sonuçlarına yönelik bulgular analiz edilmiştir. Beşinci bölümde ise araştırmada elde edilen sonuçlar tartışılmış ve çözüm önerileri getirilmiştir.

1.1. Problem durumu

Tarih, insanın kendisi ve geçmişiyle arasında adeta bir köprü görevi görmektedir. Kişi nerede bir yanlışlığa düşse dönüp geçmişine bakar ve oradan dersler çıkarır. Tarih derslerini sevmediğini söyleyen kişiler bile bir yerlerde tarihle karşılaşır ve tarihin bir karakteri olur. Tarih geçmişle ilgili bilgi vermenin yanı sıra günümüzü anlamamızı ve geleceğe ilişkin çıkarımlar yapmamızı sağlar. Günümüzde teknolojik gelişmeler çok hızlı yaşanmakta, ülkeler teknolojilerini geliştirmektedirler. Teknoloji gelecekte de gelişmeye devam edecektir. Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin günümüzde olduğu gibi geçmişte yapılan hataları görmedikçe geçmişin deneyimlerinden yararlanmadıkça insanlar aynı hataları yapmaya devam edecektir.

Teknoloji ileri gitse de bizler hala birer insanız ve robotlar gibi mekanik değiliz. Düşüncelerimiz, duygularımız ve anılarımız vardır. Robotlar arıza yapar bizler ise hata yaparız. Tarih geçmişte yapılan bu hataları görmemizi sağlamaktadır. Nasıl ki teknolojik aletlerin kılavuzu varsa bizlerin de hayattaki kılavuzu geçmişteki deneyimlerimiz ve tarihimizdir. Sosyal Bilgiler dersi beşeri bilimleri konu alan bir derstir ve tarihle kopmaz bir bağı bulunmaktadır. Yaşamın her alanında hayata dair bilgi ve problemlere karşı çözüm

bulma noktasında Tarih ve Sosyal Bilgiler dersi bize rehberlik edecek ve geleceğe emin adımlarla ilerlememizi sağlayacaktır. Öğrenciler de bu bilgilere bu dersler aracılığıyla ulaşacak ve bu derslerin öğrenciye öğretilmesi ve öğrencinin de öğrenmesi için gerekli çalışmalar ve araştırmalar yapılacaktır. Bu çalışmalar sosyal bilimler aracılığıyla yol almaktadır.

Günümüzde sosyal bilimlere ilişkin yeni arayışlar söz konusudur. Bu arayışlara bir sosyal bilim dalı olan tarihin ve öğretiminin de girmesi ve arayışların sonucu ortaya çıkan değişimlere ayak uydurması kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. “Öğrencilerin bilgiyi nasıl daha iyi öğrendiği” sorusuna cevap arandığı günümüzde “öğrencilerin tarihi nasıl daha iyi öğrendiği” sorusu da cevap bekleyen sorulardan biridir (Öztaş, 2007, s. 19).

İnsanların öğrenmelerini gerçekleştirdiği ortam bir kültür etrafında oluşmaktadır. Belirli bir kültür çerçevesinde yaşayan topluluklar, kendilerine has kültürleri sonraki nesillere aktarmayı bir görev bilmektedirler. Bu aktarımda tarih de önemli bir basamaktır. Kültürel mirasın aktarımında ve vatandaşlık eğitiminde büyük etken olan tarih, yirminci yüzyılda Sosyal Bilgiler programlarında önemli bir konuma sahip olmuştur (Öztürk, 2006, s. 41). Bu programlardan en son güncellenen 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında tarihle ilgili kazanımların bulunduğu öğrenme alanları vardır. Bu öğrenme alanları ise “Kültür ve Miras”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Etkin Vatandaşlık” tır. Sosyal Bilgiler dersinde bu tarih konularının aktarımı büyük önem arz etmektedir. Tarih konuları yeni yaklaşımlar doğrultusunda tekrar ele alınmış ve bu konularda farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Aktekin ve Çoban, 2012, s. 142).

Farklı yöntem ve teknikler çeşitli teknolojilerle bütünleşmiştir. İletişim teknolojilerinin hızla ilerlediği ve iletişim imkanlarına ulaşımın yeterince kolay olduğu günümüzde medyanın kişiler üzerindeki etkisi diğer dönemlere göre belirsizdir. Fakat farklı kaynaklardan bilginin onaylanması, toplumun eğitim ve kültür düzeyinin artması ve medyaya karşı inancının sarsılması gibi etkenler kitle iletişim araçlarının yüksek bir etki oluşturmadığı sonucunu ortaya çıkarabilir. Buna karşılık medyanın belirleyici olduğu durumların bulunması tartışılmaz bir gerçektir. Gizli bir şekilde ilerleyen yönlendirme

etkinliklerinin kişiler üzerindeki etkisini devam ettirdiği görülmektedir. (Şeker ve Şimşek, 2012, s. 113).

Salt kitaplardan tarih öğretimi öğrencilerin ilgisini çekmemekle birlikte derse karşı olumsuz tutum oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda günümüzde tarih konularının öğretiminde diziler ön plana çıkmaktadır. Tarihsel diziler insanların tarihe olan merakını daha da arttırmış ve tarihle olan bağları kuvvetlendirmiştir. Bu araştırmada temel problem ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemine ilişkin tarihsel dizilere ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır.

1.2. Araştırmanın amacı

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemine ait tarihsel dizilere ilişkin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu soru çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetleri ile Osmanlı dönemi tarihsel dizilere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2.Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin ilgi uyandırmasına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin bilişsel ve duyuşsal etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin empati oluşturmaya ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin değişim ve süreklilik becerisini kazandırmasına ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin mekan algısı oluşturmaya ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken ortaokul öğrencilerinin dikkatini çeken unsurlar nelerdir?

8. Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin ortaokul öğrencilerinde Osmanlı Devleti ve padişahlarla ilgili çağrıştırdıkları unsurlar nelerdir?
9. Ortaokul öğrencilerine göre Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin gerçeklik algısı nasıldır?
10. Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izleyen öğrencilerin yaşamak istediği dönemle ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın önemi

Günümüzde insanlar yaşamlarını medya araçlarıyla iç içe sürdürmektedirler. Medya adeta insanların yaşamlarından bir parça olmuştur. Bu bağlamda televizyon dizileri de insanları etkisi altına almaktadır. Tarihin de bu araçlarla kitlelere ulaşması tarihsel dizilerle gerçekleşmiştir. Yeni neslin, zamanı daha pratik kullanma isteği tarihi öğrenme şekillerine de yansımıştır. Tarih kitapları yerine, tarihsel dizilerden tarih öğrenmeye çalışmaları da bir olasılıktır. Tarihsel dizilerin hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunabilmektedir. Bu etkilerin ortaokul öğrencilerinde ne durumda olduğu merak edilmektedir.

Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin yayında olduğu dönemde söz konusu dizileri izleyen ortaokul 7. ve 8 sınıflara uygulanması sebebiyle günceldir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında “Kültür ve Miras” ünitesi içerisindeki kazanımların ve 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin tarih konularını içermesi ve bu çalışmanın Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin etkisini ortaya koymaya çalışması sebebiyle gereklidir.

Tarihsel dizilerin öğrenciler üzerindeki etkisinin araştırılması sonucu bulgular neticesinde ayrıntılı incelenmesi, tartışılması ve öneriler sunması bakımından işlevseldir.

1.4. Araştırmanın sınırlılıkları

Bu araştırma bulguları;

- Sakarya ili Sapanca ilçesindeki ortaokullardan “Diriliş Ertuğrul” ve “Payitaht Abdülhamid” dizilerini izleyen 7. ve 8. sınıfa devam eden 153 öğrenci ile
- Diriliş Ertuğrul ve Payitaht Abdülhamid dizilerinin yayında olduğu 2018 bahar dönemiyle
- 23 maddelik anket formu ve 5 adet açık uçlu sorudan elde edilen araştırma verileri ile sınırlıdır.

1.5. Simgeler ve kısaltmalar

TDK: Türk Dil Kurumu

TV: Televizyon

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

Akt: Aktaran

sd: Serbestlik Derecesi

ss: Standart Sapma

p: Anlamlılık Düzeyi

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal çerçeve

2.1.1. Tarih ve tarih öğretimi

Tarih, Türk Dil Kurumu'na göre “Toplumları, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her milletin kurduğu medeniyeti inceleyen bilim” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Tarih, geçmişteki olayların yorumlanması, günümüz bakış açısının ve geleceğe yönelik beklentilerin harmanlanması olmuştur. Bu şekilde tarih zihinlerde canlandırılmaktadır. Zihinlerde canlandırılan tarih, geçmişi anlamlandırarak, geçmişten geleceğe zaman tüneli oluşturarak, insan hayatını şekillendirmektedir. Tarih bilinci bu zihinde canlandırmaya dair bilinçtir, bir farkındalıktır (Tekeli, 1998, s. 23). Tarih geçmişte meydana gelen olaylar ya da bu olaylar ile ilgili belgelerdir. Tarihi olayların ve belgelerin bilimsel bir yöntemle incelenmesi, tarih bilimini meydana getirmiştir (Köstüklü, 1999, s. 2).

Bugünün anlaşılabilmesi için geçmişin algılanması gerekir. Geleceği daha iyi inşa etmek için bu gereklidir. Bu açıdan geleceğin tasarımcısı öğrencilere tarihi anlatmak önem gerektiren bir durumdur. Günümüzde tarihin sınırları gittikçe genişlemiş, kuramları, yöntemleri ve konularındaki çeşitlilikle parçalara ayrılmış bir disiplinler bütünü haline gelmiştir. Tarihsel bilginin ve tarih disiplininin içeriği hakkında birbirinden tamamen farklı yaklaşımlar aynı anda varlığını sürdürebilmektedir. Bazı insanlara göre tarih, bilimsel yöntemlerle bilgi üreten bir bilim dalı olmaktan çıkıp, tarih yazmanın edebi bir tür yazmaktan farksız olduğu iddia edilmiştir ve bu anlayış yaygınlık göstermektedir. Tarih konuları çok geniş bir çerçeveye sahip ve alt dalları diğer bilim dallarında olmadığı kadar

geniştir. Tarih yazımı her insanın kendi düşüncesine göre farklı bir anlayışta dünya oluşturmaya çalıştığı bir alan halini almıştır. Bizim tarihimize göre olayın gerçekleşme şekliyle diğer ülkelerde aynı olayın farklı şekilde gerçekleştiği anlatılmaktadır. Tarih farklı düşüncelerin bir arada bulunduğu bir alandır. Tarihin bu kadar çeşitlilik göstermesi ve alt dallarının fazla olması, tarihin sistematik ve toplu bir düzeni olan çalışma disiplini haline gelememesine sebep olabilir. Ancak bu çeşitlilik gösteren durumun tarih bilimine zenginlik kattığı söylenebilir (Bayramoğlu, 2016, s. 8).

Tarih belli bir kalıbın içine sokulamaz çünkü yeni bir bilgiyle başka bir hal alabilir, bu başkalaşım tarihe ilişkin bilgilerimizi kökten sarsabilir. Bu kadar çeşitli ve hiçbir tanımın tüm yönleri ile kapsayamayacağı kadar geniştir tarih. Tarihi diğer bilimlerden ayıran en önemli fark diğerlerinin insanı bir yönü ile ele alırken tarihin insanı her yönüyle ve bütün yaptıkları ile anlamayı ve anlatmayı amaçlamasıdır. İnsanlığın her yaptığı ya tarihin konusudur, ya da bir süre sonra tarihe konu olacaktır. Dolayısıyla insanın bütün karmaşıklığının, farklılıklarının, renkliliğinin ve çeşitliliğinin tarih alanına yansması kaçınılmazdır (Bayramoğlu, 2016, s. 8).

Tarih, sosyal bilimler arasında en çok merak konusu olan ve büyük çevrelere erişme imkanı bulan bilim dalıdır. Tarihten habersiz kişi, toplum ya da dünya düşünülemez. İnsanoğlunun yaşam tecrübeleri tarihin içinde şekillenir ve mana kazanır. Bu nedenle tarih gelişmiş toplumlarda eğitim ve araştırma sahalarında önemli bir temel oluşturmaktadır (Aslan, 2005, s. 106).

Tarih, insanların ilk dönemlerinden itibaren yaptığı her şeyi kapsamaktadır. İnsanlar yaptıkları eserleri, fikir ve hislerini diğer insanlara veya gelecek nesillere ulaştırmak çabasıdadır. İlk olarak bu durum mağara duvarlarına resim çizmekle başlamış, sonrasında yazının icadıyla başka bir hale dönüşmüştür. İnsanların geçmişe merak duyması, geçmişteki insanların tecrübelerinden faydalanma isteği gibi sebepler neticesinde tarih kuramsal bir bilim dalı haline gelmiştir. Tarihin bir kimlik belirtmesi, kültürel mirasın aktarılmasında bir araç olması, iyi yurttaşlar yetiştirmede payının büyük olması gibi sebepler, tarih biliminin önem kazanmasında etkili olmuştur. Coolingwood (1996, s. 39) tarihin bir çeşit araştırma ya da sorgulama alanı olduğunu ve insanın tanımını ifade ettiği için önemli olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda, Carr (1996, s. 66)da tarihi tarihinin

geçmişte yaptığı araştırma, araştırdığı olgular manasında kişilerin toplumsal karakterler olarak içinde buldukları toplumsal süreklilik” olarak tanımlamaktadır. Tarih, geçmişini yansıtan bir obje değildir, dolayısıyla geçmişle ilgilenen bir çalışma disiplini olarak belirtilmektedir (Dilek, 2002, s. 5).

Tarih dersleri bulundurduğu önemli konularla değerler eğitiminde de önemlidir. Geçmişte yaşanmış olayların günümüze taşınarak anlatıldığı tarih dersi, milli kültürün aktarılması, hak ve sorumluluklarını bilen, insanlara saygı duyan, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri gelişmiş insanlar yetiştirilmesi konusunda önemlidir. Tarih eğitimi günümüzde, sorgulama ve bilimsel düşünme yetilerini öğrencilere kazandırmakla birlikte, yurttaşlık bilinci ve kültür aktarımı bakımından gerekli ders olarak görülmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, s. 77).

Türkiye tarih eğitiminde beklenen seviyeye gelememiştir. Tarih Vakfı tarafından hazırlanan Tarih eğitimi strateji raporunda ifade edildiği şekliyle Türkiye’de (Silier, 2003 Akt. Bayramoğlu, 2016, s.9).

- Öğretmen merkezli eğitimden, öğrenci merkezli eğitime,
- Ezber yapan öğrenciden, sorgulama yapan öğrenci seviyesine,
- Tek yönlü, milliyetçi eğitimden, çok yönlü eğitime,
- Çoğunlukla ülkenin tarihini anlatan eğitimden, bir taraftan yerel tarihin, diğer taraftan dünya ve Avrupa tarihi konularının artmasına,
- Siyasi tarih eğitiminden, kültür tarihi eğitime,
- Eğitim gereçlerinin, teknolojik gelişmeler ışığında artırılmasına,
- Öğreten, not tutma ve kitap üçgenindeki ders anlatma metotlarından, gezi gözlem, okul haricindeki etkinlikler, oyunlar, drama, sorgulama, tartışmalar ve görsel sunumlarla geliştirilmesine,
- Öğretim programlarında sarmal bir yapıda işlendiği anlayıştan, pedagojik olarak farklı yaşlardaki öğrencilerin farklılıklarının önemsenmesine,
- Teftişe tabi tutulan ders programlarından, esnek programa geçilmesi şarttır.

Tarihçilerin araştırmalarının sonucundaki veri veya araçların, farklı yaş ve yetenek gruplarındaki öğrencilere aktarılması programlardaki tarih öğretiminin en son amacı olarak belirtilmektedir (Dinç, 2009, s. 1433). Tarih öğretimi tüm yaşta öğrencilerin

kavrayabileceği şekilde olmalıdır. Doğru araç gereçler ve uygun bir öğrenme ortamı oluşturulduğunda bütün öğrenciler farklı biçimde düşünebilir ve analiz, sentez gibi üst seviyelere erişebilirler. Tarihsel konuların öğretiminde öğrencilere düşünme fırsatı verilmediği sürece tarihe olan ilginin azalacağı, dersin neden öğretileceği gerçeği ve inandırıcılığını kaybedeceği belirgin bir gerçektir (Işık, 2008, s. 390).

Tarih bilgisi kişinin kim olduğunu kendine hatırlatan bilgidir, insanın var oluşunun ve var olma sebebinin temelini oluşturmaktadır ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında bir kaynak görevi görmektedir. Tarih bilgisinin; kimliğin, dünyaya bakış açısının oluşumunda kullanım şekli ise bulunduğumuz zamanın tarih bilinciyle ilişkilidir. Tarih bilinci; tarih bilgisinin nasıl, ne amaçla, hangi faktörler dikkate alınarak kullanılacağına karar veren bir aşamayı göstermektedir (Bilis, 2013, s. 23).

Tarihi bilince erişmek sadece tarih kaynaklarını okuyarak olmamaktadır. Bunu daha geniş kitlelere aktarmak ve anlatmak da önemli bir sorundur. Tarihin öğretimi, konusunda çalışmalar yapılması ve üzerine düşülmesi gereken bir konudur.

Tarih eğitiminin ciddi bir ilgi görmesine karşın Türkiye'deki durumunu ele alan yayınlar ile tarih eğitimini uluslararası araştırmalarla karşılaştırıldığında daha yolun çok başlangıcında bulunduğumuz ifade edilebilir (Aslan, 2005, s. 106).

Tarihin amaçlarına baktığımızda bilgi aktarımından bilimsel düşünme becerilerinin öğretimine kadar değişik bir yelpazede olduğu görülür. Bu amaçlar aşağıdaki gibidir: (Demircioğlu, 2007)

-Tarihsel bilgi, toplumun değerleri ve kültür aktarımı,

-Geçmiş ve geleceğin anlamını çözmek,

-Şu andaki ideolojik yapının özümsemesi ve kimlik gelişimi,

-Öğrencilere tecrübe ve bilimsel düşünme becerisini kazandırmak,

-Tarihle ilgili kavramların öğretilmesi,

-Dil becerilerini ve arta kalan zamanları değerlendirmek için tarih öğretimi

Çağımızda tarihsel düşünme becerileri, sosyal bilgiler ve tarih derslerinde çok önemli bir konumdadır. Öğrencinin, bilginin parçalarını oluşturan kişi haline dönüşmesi yani tarihsel

düşünme becerilerini kendinde bulundurması anlamını ifade etmelidir. Yoksa tarih yalnızca ezberlenen bir ders olma tanımlamasından uzaklaşamayacaktır. Günümüzde modern ülkelerde tarih öğretimi; problem çözme becerisi, yaratıcı düşünme, empati gibi yapılandırmacı bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Tarih bu ülkelerde ezber edilen bir dersten çok, araştırma ve sorgulama yöntemleri olarak sunulmaktadır (Safran, 2002, s. 938).

Ancak günümüzde tarih öğretiminde öğrenci merkezli ders faaliyetleriyle ve kullanılan araç gereçlerle daha etkin bir eğitim yapılmaya çaba gösterilmektedir (Şimşek, 2003). Texas Üniversitesi'nde gerçekleştirilen çalışmaya göre, zaman sabit tutularak insanlar; okuduklarının yüzde 10'unu, duyduklarının yüzde 20'sini, gördüklerinin yüzde 30'unu, hem görüp hem duyduklarının yüzde 50'sini, söylediklerinin yüzde 70'ini, yapıp söylediklerinin yüzde 90'ını hatırlamaktadırlar. Bu çalışmadaki sonuçlara göre öğretime birden fazla duyu organı katıldığında öğrenmenin kalıcılığı da o seviyede artmaktadır (Öztaş, 2008, s. 545). Dale'nin yaşantı konisinden hareketle tarih öğretiminde kullanılacak öğretim materyallerinden; sözel ve görsel semboller, radyo ve ses kayıtları, gösterim ve oyunlaştırma, sergiler ve müzeler vs. gibi çeşitli yöntemler kullanıldığında ders daha etkili olabilmektedir (Şimşek 2003, s. 144).

Tarih akademik çalışma alanı olmakla birlikte diğer taraftan bir okulda öğretilen ders durumundadır. Tarih öğretim programlarında bir ders olarak 19. yüzyılda yer edinmeye başlamıştır. Bu yüzyılda tarih dersinden beklenen görev daha çok öğrencilere vatan sevgisini kazandırmak ve milli değerleri aktarmak olmuştur. Tarih öğretimi yaklaşımındaki bu değişikliklerin Türkiye'ye yansımaları olmuştur (Safran, 2009, s. 8). Türkiye'de ortaokul düzeyinde tarih dersleri 1985'ten 1998'e kadar Milli Tarih ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri kapsamında aktarılmıştır. 1997 yılında sekiz yıllık kesintisiz, zorunlu eğitime geçilmiştir. Bu kapsamda ilköğretim ilkokul ve ortaokul ayırımından uzaklaştırılmış, 1998 yılından itibaren tarih konuları 6. ve 7. sınıfta sosyal bilgiler adı altında, 8. sınıfta da Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi çerçevesinde öğretilmiştir (Akpınar ve Kaymakçı, 2012). Günümüzde ise 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesinden itibaren tarih konuları 5. sınıftan 7. sınıfa kadar Sosyal Bilgiler dersi, 8. sınıfta ise Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında öğretilmektedir.

2.1.1.1. Sosyal bilgilerde tarih öğretimi

Sosyal Bilgiler dersi birçok disiplini içinde barındıran, bu disiplinleri kazanımlar çerçevesinde, eşit bir şekilde, beceri, tutum ve değer üçgeninden kopmadan aktaran bir derstir. Bu ders hayatın içinde olan ve hayatımızı idame ettirmek için gerekli olan bilgileri içinde barındıran hayata dair bir derstir.

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilere kattığı bilgi, beceri, değer ve tutumlar dikkate alındığında önem verilmesi gereken bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Yenilenen teknoloji ve değişen şartlara uyum sağlaması yönünden sürekli revize edilmesi gereklidir. Revize edilirken öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları da dikkate alınmalıdır (Karadeniz, Eker, Burunsuz, 2015, s. 567).

Tarih dersleri öğrencilerin algısında sıkıcı ve öğrenilmesi zor bir ders olarak yer edinmiştir. Buradaki faktör ise, tarihin kendi yapısından kaynaklı olarak sözel ve somut olmayan sembollerin kullanılmasından, öğretimde kullanılan etkinliğinin az olmasından, hatırlanma düzeyinin az olmasından kaynaklanmaktadır (Şimşek, 2003, s. 142). Öğrenciler tarih dersinden geleceğe dönük pek fayda beklemediğinden, aynı tarih konularının tekrarlanması, sıkıcı ve tekdüze bir ders şeklinde algılanmasına yol açmaktadır (Öztaş, 2008, s. 544). Ülkemizde Sosyal Bilgiler eğitimiyle ilgili 2005 yılında yapılan değişiklikler, bilim ve teknolojiye ilişkin değişiklikler, küreselleşme, Sosyal Bilgiler öğretimiyle ilgili akademik çalışmalar ele alınmıştır. Programda Sosyal Bilgiler öğretimiyle ilgili yenilikler yapılmıştır. 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı yapılandırmacılığı temele alan, tematik yaklaşımdan esinlenen, farklı yaklaşımları içinde barındıran, disiplinlerarası yaklaşımla, bilgi, beceri ve değerlerle zenginleştirilmiş vatandaşlar yetiştirme amacıyla yapılmıştır (Akpınar ve Kaymakçı, 2012, s. 609).

Yapılandırmacı yaklaşımla aktarılan Sosyal Bilgiler dersinde; tarih konularının öğretiminde, tarihsel bilgilerin öğrencilere anlatılması ya da ezberletilmesi değil tarihsel anlama ve tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenir. Ülkemizde uzun yıllardır Sosyal Bilgiler eğitimi ve Sosyal Bilgiler dersi çerçevesindeki konular okutulmaktadır. 1968, 1998 ve 2005 programları önceki programlardan farklıdır. 1968 programı dünyadaki Sosyal Bilgiler anlayışına uygun olması ve Sosyal Bilgiler öğretimi

ismi ile okutulması sebebiyle önemlidir. 1998 programındaki yenilik ise Sosyal Bilgiler dersinin 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda kapsayıcı bakış açısıyla okutulmasıdır. 2005 programının yapılandırıcı anlayışta olması, disiplinlerarası bir yapısı olması sebebiyle önem kazanmaktadır (Akpınar ve Kaymakçı, 2012, s. 609). 2017 yılında dersin adı aynı kalmakla birlikte tekrar bir değişikliğe gidilmiş ve Sosyal Bilgiler dersi programında farklılıklar yapılmıştır. Güç, Yönetim ve Toplum öğrenme alanı Etkin Vatandaşlık olarak değiştirilmiş ve kazanım sayıları ve içerik azaltılmıştır. Tarih konularını içeren kazanımlarda demokrasi kavramının önem kazandığı da görülmektedir (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler, tarihin işlevselliğinin fark ettirilmesinde, ortaokul öğrencilerinde tarih bilincinin oluşmasında büyük bir görev edinmiştir. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinin disiplinlerarası ve bütüncül bir yapısının olmasından kaynaklanmaktadır (Çakmak ve Bulut, 2011, s. 7).

Sosyal bilimlerin alt dallarından biri olan tarihin, ilköğretim ve lise seviyesinde soyut ve öğretmen merkezli bir çerçevede öğretilmeye çalışılması, bu alanda ciddi problemlerin oluşmasına yol açmaktadır. Öğrencilere buldukları çağdan ve günümüzden çok önce meydana gelmiş olayların soyut bir şekilde aktarılması, tarih dersine karşı beklenen ilgi ve önemin gösterilmemesine ve olumlu davranış değişikliklerinin ortaya çıkmamasına sebebiyet vermektedir. Tarih dersleri vasıtasıyla, nitelikli insanların yetiştirilebilmesi için, öğrencilerin bütün bilişsel süreçlerini harekete geçiren ve öğretim materyalleri ve teknolojileri bakımından çeşitlendirilmiş öğrenme alanları oluşturulmalıdır (Demircioğlu, 2007, s. 41). Yoksa tarih eğitimi geleneksel öğretim yöntemleri ile yapıldığında tarih konuları geçmişte meydana gelmiş can sıkıcı olaylar şeklinde zihinlere yerleşmektedir ve bu da konuların barındırdığı anlama olan ilgilerinin azalmasına sebep olmaktadır (Derelioğlu ve Şar, 2010, s. 2017)

Geleneksel tarih eğitimine tepki olarak İngiltere merkezli olmak üzere Avrupa'da ortaya çıkan yeni tarih anlayışı benimsenmiştir. Kronoloji ve tarihsel bilginin öneminden bahsederek tarih öğretiminde denge oluşmasını, olaylar üzerinde tarihsel düşünme becerilerini sağlayacak şekilde tarih eğitimini hedeflemişlerdir. Yeni tarih anlayışı, çocuk merkezli, tarih becerilerini geliştiren, araştırmacı kimliği kazandıran, analiz etme, değişim ve empati gibi kavramlar üzerine kurulmuştur (Kaya, 2009, s. 71).

Yeni Sosyal Bilgiler öğretim programı 2005 yılından başlayarak 4. ve 5.sınıflarda direkt olarak 6.sınıftan itibaren kademeli bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır. 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programında tarih ünitesi, coğrafya ünitesi anlayışından vazgeçilerek Sosyal Bilgiler ünitesi anlayışına geçilmiştir (Ata, 2006, s. 71). Bu kapsamda, 1997 programından farklı olarak tarih, coğrafya gibi disiplinlere ek olarak, ekonomi, hukuk, antropoloji, sosyoloji gibi disiplinler de programda yer almıştır. Bu şekilde Sosyal Bilgiler programında yer verilen bu disiplinler daha kapsayıcı bir bakış açısıyla ele alınmıştır (Altun, 2013, s. 24). Tarih konuları da programa bu yeni anlayış çerçevesinde yansımıştır. Bu bağlamda “zaman ve kronolojiyi algılama”, “değişim ve sürekliliği algılama”, “tarihsel empati”, “tarihsel olgu ve yorumları ayırt etme”, “görsel kanıt kullanma” gibi beceriler ile “tarihsel mirasa duyarlılık”, “kültürel mirasa duyarlılık”, “estetik” gibi değerler de programda yer almıştır. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının vatandaşlık ve tarih ile ilgili amaçlarında milli ve çağdaş değerler ön plana çıkarılmış, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi becerisine yer verilmiştir (Akpınar ve Kaymakçı, 2012, s. 619). Kültürel mirasın aktarılmasında Sosyal Bilgiler programında “Kültür ve Miras” öğrenme alanı öne çıkmaktadır. Tarihi temele alan bu öğrenme alanı kültürü ve kültürel mirası ön plana almaktadır. Bu öğrenme alanıyla öğrenciler kültürümüzü diğer kültürlerden ayıran özellikleri algılayacak ve milli bilinç ve kültürel mirasa saygı oluşacaktır. Programda Osmanlı tarihiyle ilgili kazanımların yer alması ve bunların öğrencilere nasıl kazandırılacağı söz konusudur. Bu tarihi konular günümüzde tarihsel dizi ve filmlerle de öğretilmeye ve öğrenilmeye başlamıştır.

2.1.2. Bir öğretim, öğrenim aracı olarak tarihsel filmler ve diziler

Tarih dersleri öğrenciler açısından sıkıcı ve ezberlenen bir ders olarak görülebilir. Bunun sebeplerinden bir tanesi tarih dersi işlenirken tekdüze bir anlatımın olması, farklı metot veya teknik kullanılmamasıdır. Dersin içeriğine göre farklı metot ve tekniğin kullanılması beraberinde tekniğe uygun çeşitli materyalleri de kullanma mecburiyetini ortaya koymaktadır. Dersi tekdüze giden bir yapıdan kurtarıp daha etkileşimli olmasını sağlamak için materyallerin kullanılması gereklilik arz eden önemli bir unsurdur. Öğrenci merkezli

öğretim etkinliklerinin daha kalıcı ve etkili olması için doğru materyallerin kullanılması şarttır. Bu durumda göze ve kulağa hitap eden bir yapısının olması, tarihsel olay ve olguları içeren tarihsel film ve dizilerin eğitim ortamlarında bir materyal olarak kullanılması etkileşimli bir ders ortamı oluşmasını ve dersten verim alınmasını sağlamaktadır (Arslan, 2008, s. 39).

Somut öğrenmelerin insanların zihninde yer edinmesi daha kolay olacağından öğrencilere tarih konuları aktarılırken yalnızca “bu tarihte bu olay olmuştur, şu devlet şu devletle anlaşma imzalamıştır, anlaşmanın maddeleri şunlardır” gibi söylemler etkili olmayabilir. Dijital ekranlarla iç içe olan günümüz toplumunu düşündüğümüzde daha hareketli ve renkli bir dünya olan televizyonlar ve videolar dikkatleri toplamada etkili araçlar olabilmektedir.

Filmler gündelik yaşamın içinde geçen olayları farklı bir pencereden bakarak televizyon ekranlarına aktarmayı amaçlamaktadır. Filmler hayatın içinden beslendiği için televizyona ve sinema perdesine aktarılanlar toplumun kültüründen, geleneklerinden ve tarihinden kopuk bir yapı sergilemesi pek mümkün olmamaktadır. Kültürümüzden veya yaşantımızdan bir parça bulduğumuz bu dizileri veya filmleri izleme eğilimi göstermekteyiz. Diziler toplumun nabzını da kontrol etmektedir. Bu diziler bireylerin tutumlarını veya alışkanlıklarını değiştirmeyi kendilerine görev edinmişlerdir. Çok yönlü bir alan olan televizyonda çeşitli ilgi alanlarına yönelik programlar, diziler ve belgeseller de bulunmaktadır (Kırtepe, 2014, s. 63).

Çeşitli programlar, diziler ve belgeseller kişilerde birer eğlendirme unsuru olarak görülmektedir. Belgesellerin ve tarihsel filmlerin eğlendiriciliğinin yanında öğretici bir unsurunun da olması gerekmektedir. Ders kitaplarının yanında öğrenciler bu kaynaklardan da tarihe ilişkin doğru bilgilere erişebilmelidir. Tarihin önemli kişiliklerini ders kitaplarından okuyan ve bu kişilikleri merak eden öğrenciler popüler olan tarihi dizilere yönelebilir ve bu kişiliklerin tarihte nasıl davrandıklarını ve neler yaptıklarını dizilerde görsel bir şekilde incelemek isteyebilirler.

Tarihi kişiliklerin aldıkları kararları ve faaliyetlerini algılamak için öncelikle bu kişilerin olaylara nasıl baktığının incelenmesi veya olayları onların gördüğü şekilde görebilmek tarihte meydana gelen olaylara anlamlı şekilde bakabilmeyi sağlamak açısından önemlidir.

Bu şekilde olunca tarihi kişiliklerle empati kurma durumu oluşur. Bu bağlamda öğrenciye empati becerisi kazandırabilecek faydalı materyallerden biri tarihi film ve dizilerdir (Stoddart, 2006, s. 8). Derslerde filmler kullanıldığında ortaokul öğrencileri tarihi kolay algılamakta ve kendilerine ait tarihi geçmişi anlayıp farkındalıkları artmaktadır. Filmler öğrenciler için tarih derslerini öğrenme platformu haline gelmiştir. Geçmişte yaşamış insanların ekonomik ve sosyal hayatlarını nasıl devam ettirdiklerini öğrencilerin görmeleri açısından tarih derslerinde tarihi filmlerin kullanılması önemlidir (Arslan, 2008, s. 46).

Öğrencilere tarihi daha etkili bir şekilde kavramalarını sağlayacak olan tarihsel filmler dersi ezberci yapıdan kurtarmaya yardımcı olabilmektedir. Tarihsel filmler, günümüzden çok zaman önce hayatlarını sürdürmüş kişilerin ya da çeşitli mekanlarda ortaya çıkan olayları günümüzde yaşıyormuş gibi canlı bir şekilde hissedilebilen, tarihte meydana gelen olaylarda bulunmuş olan insanların tecrübelerini, duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını anlamayı sağlayacak olanaklar oluşturur (Stradling, 2003, s. 234). Öğrencilerin empati kurma yeteneğini geliştiren tarihsel filmler, geçmişte ele alınan kararların araştırılmasını, olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurularak bu bağlantının çözümlenmesine katkı verdiği için öğrencide sorgulayıcı düşünme yeteneği oluşturur. Tarihte alınan kararları neden sonuç bağlamında değerlendiren ve eleştirme imkanı oluşan öğrencinin iletişim, yaratıcı düşünme, problem çözme becerileri de artar (Doğaner, 2006, s. 140).

Filmler öğrencilere geniş çerçevede öğrenme alanlarını oluşturabilecek gereçlerden biridir. Filmler tarih derslerini anlaşılır ve ilgi çekici duruma getirmenin yanı sıra, öğrencilere eski eğitim anlayışıyla aktarılmasının pek mümkün olmayan birçok özelliği kazandırabilecek materyallerdir. Günümüz insanının gereksinim duyduğu ve üst seviyedeki düşünme becerileri olan analiz, sentez ve değerlendirme becerilerinin tarihsel filmler vasıtasıyla öğrencilere aktarılması olanaklıdır. Öğrenciler, tarihsel filmlerle toplum arasındaki etkileşimli ve karmaşık durumları analiz ederek çok fazla bilgi elde edebilirler (Chansel 2003, Akt. Demircioğlu, 2007, s. 78).

Yurt dışında yapılan araştırmalara karşılık ülkemizde, tarih derslerinde filmlerin kullanım seviyesi, öğretmenlerin filmleri kullanma kabiliyetleri, okulların ve sınıfların film

seyredilmesine ilişkin araç gereç seviyelerinin hangi durumda olduğuna dair araştırmalar beklenen seviyeye gelmemiştir (Demircioğlu, 2007, s. 79).

Filmlerin tarih öğretiminde kullanılması, tarih öğretmenlerinin film kullanımıyla ilgili kabiliyet ve bakış açıları, okulların ülkemizde film gösterimine dair fiziki koşullarıyla ilgili çok çeşitli deneysel araştırmalarla karşılaşmamaktadır. Buna rağmen, ülkemizde bazı betimsel alan çalışmaları kapsamında tarih aktarımında filmlerin konumunun ele alındığı bilinmektedir. Safran'ın 1993'te Ankara ilinde 536 öğrenci ve 80 tarih öğretmeniyle yaptığı, liselerde tarih eğitiminin durumu ve sorunları adlı bir araştırmada, tarihsel filmlerin tarih derslerinde kullanılma seviyesi ölçülmüştür. Bu araştırmanın sonucuna göre, araştırmaya katılan tarih öğretmenlerinin yüzde 97,5'unun derslerinde tarihsel film kullanmadıkları ve yüzde 2,5'unun da, bazen film kullandığı görülmektedir (Safran, 2002). Filmlerin göze ve kulağa hitap etmesiyle birlikte, renk ve hareketlilik çeşitliliğini barındırmaktadır. Bu çeşitlilik sebebiyle, tarih öğretimi kapsamında kullanılacak filmlerle öğrencilerin, tarihi somut bir şekilde öğrenmelerini sağlayarak onlar etkin vatandaşlar olarak yetiştirilebilir istedik yönde şekillenmeleri sağlanabilir.

Günümüz insanının gereksinim duyduğu önemli vasıf ve kabiliyetlerin bir bölümü öğrencilere tarih eğitimi vasıtasıyla aktarılabilir. Öğrencilere sosyal beceriler, geçmiş ve günümüz arasında sebep sonuç ilişkisi kurma, değişim ve sürekliliği algılayabilme becerileri kazandırılmaktadır. Bu becerileri öğrencilere kolayca kazandırmak için tarih dersleri basite indirgenerek, anlaşılabilir ve ilginç bir şekilde aktarılmalıdır.(Demircioğlu, 2007, s. 86). Böyle bir aktarımın en ekonomik yolu filmlerdir. Öğrencilerin filmler neticesinde edindikleri bilgilerin kalıcılığının fazla olduğu, tarihi doğrularla çatışan filmleri seyreden öğrencilerin, filmlere karşı sorgulayıcı bakış açısıyla filmi izlemesine etkide bulunacaktır (Aktekin ve Pata, 2013, s. 33).

Tarih öğretiminde filmlerin kullanılması fikri geçmişe kadar gitmektedir. Dünyadaki çoğu öğretmen tarih derslerinde film kullanmayı düşünmüş ve çok fazla çalışma gerçekleştirmişlerdir. 1916 yılında [The Birth of a Nation] Bir Millet'in Doğuşu isimli filmin başarılı olması sonucunda filmin yönetmeni Griffith, on yıllık süre zarfında tarih derslerini, tarih kitaplarından öğrenmeyeceklerini daha çok tarihî olayları ele alan filmlerle öğrenebileceğini iddia etmiştir (O'Connor, 1987, s. 1). Bu anlayışa göre filmler

tarihî doğrulara göre yayınlanırsa, öğrenciler tarihe yolculuk yapacak, tarihî kişiliklerle karşı karşıya gelecek, olayların görgü tanığı olabileceklerdir. Böylece ğrenciler tarihi öğrenirken durağan bir durumdan ve tarihte meydana gelenleri ezberleyen pasif öğrencilikten kendilerini alıkoyabileceklerdir (ztaş, 2008, s. 545).

Tarihin her an içinde olan insanlar tarihin şahitleri olduklarının farkına varamamaktadır. Bir savaşı televizyondan canlı olarak izlediğinde normal karşılayanlar, üzerinden zaman geçtiğinde tarihi bir olaya şahitlik ettiğini anlamaktadır. İçinde bulunulan zamanda olaylar tam anlamıyla değerlendirilemezken olayın soğumasıyla daha objektif değerlendirilebilmektedir. İnsanlar günümüzden çok uzakta meydana gelen olayların görgü tanığı olamadıkları için tarihi başka belgelerden elde etmeye çalışmaktadırlar. Bu tarihi olaylara bazen tarihsel film ve dizilerle şahitlik edilmekte ve tarih bu mecralardan sorgulanmaktadır.

Avrupa Konseyi, Rec (2001)15 No'lu Tavsiye Kararının Ekine göre, kaynakların kullanımında, eğitim malzemelerinde, tarihi gerçeklerin iletişiminde, sorgulayıcı ve analitik bir yaklaşımla aktarımında, geniş kaynaklar kullanılmalıdır. Özellikle belgesellerin, kurgu filmlerin ve görsel araçların kullanılması istenmektedir (Köymen, 2003, s. 207). Öğretmenler, tarihsel filmleri veya dizileri objektif bir şekilde eleştirel olarak değerlendirmek amacıyla ğrencilerinde istedik becerileri geliştirmek maksadıyla, derslerinden birkaç saatlik zamanı öğrencilerine harcamalıdır. Çok izlenen film ve televizyon dizilerinin tarihî doğruları nasıl değiştirebileceği, bu filmlerin tarihi değerlerin önemini azaltabileceği konusunda öğrenciler bilgilendirilmeli ve öğrencilerin filmlerde aktarılanları nasıl eleştireceği öğretilmelidir. Bir filmde kullanılan müziğin veya ses efektlerinin önyargılar ve yanlış anlaşılmalara ortam oluşturabileceği veya yönetmenlerin elindeki imkanları ve filmlerinde kullanacakları mekanları sayesinde tarihî bir olayı istediği biçimde gösterebileceği, tarihî olaylara yönelik bilinmeyenleri çeşitli görsellerle açığa çıkarabileceği öğrencilere bildirilmelidir (O'Connor, 1987, s. 4).

Filmler, oyuncuların kıyafetlerle donatılması, makyajları, saçlarının kesimi, sakal ve bıyık tarzları, oyuncuların oyunculuk kabiliyetleri, jest ve mimikleri, yönetmenin bakış açısı ve mekânlar ile beraber düşünülmesi gereken bir yapıdır. Bir filmi izleyiciye aktarıırken tüm bunlar ve senaryo ile birlikte tarihî belgeler de göz ardı edilmemelidir. Filmler her ne kadar

bir senaryo dahilinde oluşturulsa da belirli belgelere dayandığı sürece eğitimde kullanılabilir kaynaklar olmaktadır. Filmler ister belgesel film, ister kurgusal film vasıtasıyla derslerde eğitim aracı olarak kullanılabilir (Öztaş, 2008, s. 546).

Konusunu tarihi bir olaydan alan tarihsel filmler, ilk zamanlarda kanıtlara bağlı bir şekilde ekrana gelse de ilerleyen zamanlarda magazine de konu olmaktadır. Tarihsel filmlerin izleyiciler üzerinde etkili olduğu anlaşılınca ve yönetenler tarafından bu durum anlaşıldığında, sanat dalı olan sinema ve tarihsel filmler ideolojik bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Sinemanın ortaya çıktığı zamanlarda toplumları yönetenler bu filmleri siyasetin aracı olarak kullanmışlar ve tarihsel filmler İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı zamanlarda etkisini artırmaya başlamıştır. Daha sonra çeşitli sinema akımları ortaya çıkmış ve teknolojinin gelişimiyle de bugüne dek aktarılmıştır (Çatal 2013, s. 1086).

Güncel kültür malzemelerinden olan film ve dizilerin, tarihi aktaranları ve bu dalda yetkileri bulunan uzmanları hariç tuttuğu şekilde yorumlar yapılmaktadır (Dimitriadis, 2012, s. 26) İnsanlar eğitim hayatından sonra kitaplardan ve makalelerden daha çok tarihsel film ve dizilerle iç içe bulunmaktadır ve bu nedenle tarihi sorgulayarak izlemelerinin sağlanması tarih öğretimi bakımından önem taşımaktadır. Tarihi içinde barındıran medya unsurları olan film ve dizilerin sorgulamasının yapılmasının öğrencilere öğretilmesi, öğrencilerin tarih dersine karşı ilgilerinin yok olması tehlikesini ortadan kaldırmak amacıyla gereklidir. Bu süreçte, öğretmenler film ve dizilerdeki belirgin yanıtları ortaya çıkarmaktansa, güncel film ve TV dizilerinin doğasından kaynaklı olarak tarihi doğruları sürekli değiştirdiği ve değersizleştirdiğine yönelik eleştirel bakış açısı geliştirmeleri gerektiğini öğrencilerine aktarmalıdır (O'connor, 1987, s. 9) Tarih sıradan bir vatandaş için eğlenceli zaman geçirmenin yanında geçmişte neler olduğunu anlatan bir durumdadır. Genel izleyici olarak tanımlanan geniş halk kitlelerinde “Tarihsel filmlerden tarih öğrenilmez” cümlesini herkes tekrarlamasına rağmen, gerçekte tarihsel filmler, “öyle ya da böyle tarihin öğrenildiği” yapımlardır. Tarihle alakalı sinema filmleri ve TV dizileri, tarih ders kitaplarından ve bilimsel çalışmalardan daha çok dikkat çekmekte ve daha büyük izleyici grupları tarafından izlenmektedir. Tarihte meydana gelmiş bir olayla alakalı tarih kitabını veya bir bilimsel çalışmayı okumaktansa o konuyla alakalı bir filmi izlemenin daha ilgi çekici ve basit olduğu gerçeği ile karşılaşılmaktadır (Öztaş, 2011, s. 801).

Film ve dizi yapımları, izlenme oranının yüksek olmasıyla büyük grupları etkisi altına almakta ve toplumsal bilinci meydana getirmekte etkilidir. Film ve diziler, tarihte meydana gelen bir vakayı, tarihî bir dönemi ilgi çekici hale getirmekte, başka kaynaklardan daha büyük etki yapabilmektedir. Bu durum filmlerin ve dizilerin görsel ve dinamik olmasıyla normal olarak açıklanabilmektedir. Tarihsel film ve diziler tarihte cereyan etmiş olayları somut hale getirmesi sebebiyle, filme ve diziye karşı alakanın sürekli canlı kalmasını sağlamıştır. Film ve dizi sektöründekiler bu durumu kendi yararlarına çevirmişler ve pek çok tarihî film ve dizileri ekranlara taşımışlardır. Ülkemizde son dönemlerde tarihsel film ve diziler sıklıkla yapılmaya başlanmış, birçok tarihî kişilik bu film ve dizilerin hikayesinde yer almıştır. Mehmed Bir Cihan Fatih (2018), Payitaht Abdülhamid (2016), Vatanım Sensin (2016), Sevda Kuşun Kanadında (2016), Muhteşem Yüzyıl Kösem (2015), Kurt Seyit ve Şura (2014), Yedi Güzel Adam (2014), Diriliş Ertuğrul (2014), Filinta (2014), Fatih (2013), Kurt Kanunu (2012), Bir Zamanlar Osmanlı (2012), Son Yaz (2012), Muhteşem Yüzyıl (2011), Elveda Rumeli (2007) tarihsel dizilerdir. Ayla (2017), Son Mektup (2015), Son Umut (2014), Kıyımlı (2014), Çanakkale Yolun Sonu (2013), Eve Dönüş: Sarıkamış (2013) Çanakkale 1915 (2012), Fetih 1453 (2012), Veda (2010), Mustafa (2008), 120 (2008) Türkiye'deki bazı tarihsel filmlerdir. Cesur Yürek, Arabistanlı Lawrence, Savaş Vadisi, Çöküş, Büyük Kaçış, Dunkirk. Gandhi, Kış Aslanı son zamanlarda yapılan yabancı tarihsel filmlerdir (Öztaş, Anıl ve Kılıç, 2013, s. 107). Tarihsel film ile birtakım olayları öğrenen kişide merak duygusu canlanır. İnsanlar filmde ele alınan konu ve zamanla alakalı daha çok bilgiye ulaşma arzusunda olabilirler. Truva filmi sinemalarda izlendikten sonra Truva'ya merakın arttığı, Truva ile alakalı kitapların filmden sonra daha çok satıldığı gözlenmiştir. Film izlendikten sonra cazibe merkezi haline gelen Çanakkale'de ziyaret eden turist sayısında yüzde 73 artış gözlenmiştir (Hudson ve Ritchie 2006, s. 389 Akt. Öztaş, Anıl ve Kılıç, 2013, s. 107). Tarihsel film ve diziler insanlarda bu şekilde etki oluşturmaktadır.

2.2. İlgili araştırmalar

Perkins (1977) “Belgesel Film, Tarihin Sorunları Ve Umutları: Tarihsel Çalışma İçin Film Analizleri Ve Tarihsel Filmlere Öğrencilerin Tepkisi Üzerine Araştırma [The Problems And Prospects Of Documentary Film And History: Analyses Of Films For Historical Study And Research Into Student Response To Historical Films] adlı çalışmasında tarih derslerinde film kullanımının ve tarihi çalışmaların önemli etkileri olduğu görölmüştür.

Safran (2002) “Liselerde Tarih Eğitiminin Durumu ve Sorunları” adlı makale araştırmasını 1993’te Ankara ilinde 536 öğrenci ve 80 tarih öğretmeniyile yapmıştır ve tarihsel filmlerin tarih derslerinde kullanılma seviyesini ölçmektedir. Bu araştırma sonucunda, araştırmaya katılan tarih öğretmenlerinin yüzde 97,5’unun derslerinde tarihsel film kullanmadıkları ve yüzde 2,5’unun da bazen film kullandığı tespit edilmiştir.

Leming (2006) “Sosyal Araştırmaların Durumu: İlk ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ulusal Rastgele Araştırması” [The State Of Social Studies: A National Random Survey Of Elementary And Middle School Social Studies Teachers] başlıklı çalışmada ulusal anket 8. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanmış ve araştırmada öğretmenlerin yüzde 63’ü Sosyal Bilgiler dersini video tabanlı etkinliklerle öğrettiklerini belirtmişlerdir.

Öztaş (2007) “Tarih Öğretimi ve Filmler “Tarih Öğretiminde Film Kullanılmasının Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi” başlıklı doktora tezi çalışmasında 2003-2004 bahar döneminde Elmadağ Lisesi 3. sınıf öğrencilerinden 129 kişiye uygulanmıştır. Araştırmada deneysel desen modeli kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubunun “Cumhuriyet Dönemi” ünitesi ön test başarı puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Araştırma tarih derslerinin film kullanılarak yapıldığında daha etkili olduğu ve öğrencilerin düşünme becerisini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz’ın (2008) “6., 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinde Osmanlı Algısı” adlı makale çalışması tarama modelinde olup 2006-2007 eğitim-öğretim yılı birinci döneminde iki farklı okulda gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 89 kız 74 erkek öğrenci katılmıştır. Osmanlı algısının oluşmasında Sosyal Bilgiler dersi etkili bulunmuştur.

Joohyun (2008) “Öğrencilerin Geçmişin Farklı Temsilleri Hakkındaki Fikirleri: Güney Kore Ergenleri Tarihi Filmleri Yorumlar [Students Ideas About Different Representations Of The Past: South Korean Adolescents Interpret Historical Film] adlı doktora tezi çalışmasında öğrenciler kararlı bakış açısıyla tarihi temsilleri, tarihin daha fazla gözden geçirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır

Burgard (2009) “Hollywood ve Tarih: Filmin Lise Öğrencilerinde Tarihsel Anlama Üzerindeki Etkisi: Nitel Bir Çalışma [Hollywood And History: A Qualitative Study Of The Impact Of Film On High School Students Historical Understanding] adlı çalışması 20 lise öğrencisiyle yapılmıştır. Örnek olay incelemesi ve bireysel görüşmeler yapılan bu çalışmada filmlerin öğrencilerin tarihsel anlayışı üzerindeki etkileri incelenmiş ve sonuç olarak filmlerin tarihsel anlayışı etkilemediği görülmüştür.

Paska (2010) “Film Öğrenme Katılımını Etkiler Mi? Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Sorgulama ve Doküman Temelli Soru [Does Film Affect Learning Engagement? Historical Inquiry And The Document- Based Question In A Middle School Social Studies Classroom] adlı çalışmasında filmlerin doküman temelli sorgulamada tarihi belgeler olarak kullanılması öğrenci başarısını arttırdığı ve daha çok öğrenme katılımını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gazi (2010) “Gösterilen Tarih “Dönem Dizileri”: Senaryoya Aktarılan Tarih Anlatımı, Tarihin Hikayeleştirme İçerisindeki Yorumu ve İnanırcılığı “Bu Kalp Seni Unutur Mu?” Örneği” başlıklı yüksek lisans çalışması 2009 yılında yayınlanan 1980 darbesini anlatan “Bu Kalp Seni Unutur Mu?” isimli dizi temele alınmış, köşe yazıları ve izleyici yorumlarıyla desteklenerek belgesel dizilerinin geçmişi nasıl aktardığı, nelerin ön plana çıkarıldığı, tarihi ne kadar aktarabildiği ve tarihle ilgili algılamaların nasıl olduğu başlıkları altında incelenmiş ve sonuç olarak bu tarz dizilerin ilgiyi çekmekle birlikte izleyicilerin tarihin bazı dönemleriyle ilgili cesaretle konuşmalarını sağladığı görüşü ortaya çıkmıştır.

Şeker ve Şimşek (2012) “Kodlama-Kodaçımı Bağlamında Muhteşem Yüzyıl Dizisinin Lise Öğrencileri Üzerindeki Etkilerine Yönelik Alımlama Analizi adlı makale çalışmalarında Nevşehir 2000 Evler Anadolu Lisesi öğrencilerinden 15 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri odak grup çalışmasıyla oluşturulmuştur. Dizinin tarihi gerçeklerden yoksun olduğunu savunan öğrenciler Muhteşem Yüzyıl’ın utanç verici,

tarihi gerçekleri değiştiren ve Türk tarihine saygısızlık edildiğini belirtmişlerdir. Veriler neticesinde medya mesajlarının izleyiciler üzerinde doğrudan ve güçlü etkisinin olmadığı ve aynı mesajın farklı biçimde algılandığı sonucuna varılmıştır.

Aktekin ve oban (2012) “Tarih Derslerinde Tarihi Film ve Dizilerin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri: Trabzon Örneği” adlı makale alışma Trabzon’da 439 lise öğrencisiyle yapılmış, on üç tarih öğretmeniyle görüşme yapılmış ve araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırma sonucundaki verilere göre tarih öğrenmede tarihsel dizi ve filmlerin büyük etkisi olduğu, sonuç olarak tarihsel film ve TV dizilerinin öğrencilerin tarih dersine olan ilgisini artırdığı tespit edilmiştir.

Bilis (2013) “Popüler Televizyon Dizilerinden Muhteşem Yüzyıl Dizisi Örneğinde Tarihin Yapısökümü” adlı makale çalışmasında Muhteşem Yüzyıl dizisinin nasıl bir tarihsel algı oluşturduğunu tarihin yapısökümü etrafında biçimlendirerek televizyon ve tarih arasındaki ilişkiye farklı bir aı kazandırmayı amaçlamıştır. Tarihsel gerçekliğin tarihsel diziler aracılığıyla yapısökümüne uğrayabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Öztaş, Anıl ve Kılıç (2013) “ Tarihi Film veya Tarihi Dizilerin Tarihe İlgiyi Artırmada Etkisine İlişkin MYO Öğrencilerinin Görüşleri” adlı makale çalışmalarında öğrenci görüşleri araştırmanın verilerini oluşturmuştur. 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Kırklareli Üniversitesi Meslek Yüksek okullarında öğrenim gören 402 öğrenciyle çalışılmıştır. Verilerin toplamasında araştırmacının geliştirdiği anket kullanılmıştır. Sonuç olarak tarihsel film ve dizilerin tarihe olan ilgiyi artırdığı ortaya çıkmıştır.

Özmen, Er ve Ünal (2014) “Televizyon Dizilerinin Tarih Bilinci zerine Etkisi “Muhteşem Yüzyıl Dizisi Örneği” yaptıkları makale araştırmasında nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Bartın ili merkez ilçesindeki 4 ortaokul 8. sınıf öğrencisi araştırmanın çalışma grubudur. Araştırmada anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda tarihi mekanlardan sonra ilgi gören unsurun tarihsel filmler olduğu, öğrencilerin tarihsel filmlere güven duyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

encen ve şimşek (2015) “Usta Tarihçilerin Bakış Açısı İle “Diriliş Dizisi” başlıklı makale çalışmalarında 2014 yılından itibaren yayınlanan Diriliş Ertuğrul dizisi temele alınarak bu dizinin tarihselliği hakkında bu diziyi takip eden on üç usta tarihiyle görüşme

yapılmıştır. On üç tarihçiden sekizi diziyi takip ettiklerini belirtmişlerdir. Görüşmeler 17 maddenin bulunduğu formla yapılmıştır. Tarihçilerin çoğu bu diziyi başarılı bulmuş ve senaryo çerçevesinde olduğu için gerçekleri yansıtmamasını normal karşılamışlardır.

Kaya ve Günal (2015) “Tarih Öğretmenlerinin Muhteşem Yüzyıl Dizisi Özelinde Tarih Konulu Film ve Dizilerin Öğretimde Kullanımına Yönelik Görüşleri” adlı makale çalışmalarının araştırma grubu Erzurum’da görevini sürdüren ve tarihsel film ve dizileri izleyen yedi tarih öğretmeninden meydana gelmektedir. Araştırmada nitel yöntemlerden odak grup çalışması kullanılmıştır. Katılımcılar Muhteşem Yüzyıl dizisinin insanların tarihe karşı ilgi ve merakını artırdığını, tarihe ilişkin bilinmeyenlerin öğretilmesinde faydalı olduğunu, konuların görsel bir şekilde sunulmasının tarihi daha anlaşılır hale getirdiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu dizinin harem odaklı bir dizi olduğunu, olaylarda ve kıyafetlerde doğruluk payının olmadığı, reyting amacı taşıdığı, ulusal duyguları incittiğini söylemişlerdir.

Öztaş’ın (2015) “Tarih Öğretiminde Tarihi Film ve Tarihi Dizilerin Kullanılmasına İlişkin Tarih Bölümü Öğrencilerinin Görüşleri” (Kırklareli Üniversitesi Örneği) adlı makale çalışması 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi Kırklareli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde öğrenim gören 1. 2. 3. ve 4. sınıf toplam 208 öğrenciye uygulanmış ve araştırmanın sonucunda öğrencilerin tarih derslerinde tarihsel film ve dizilerin kullanılmasının dersi eğlenceli hale getireceğini, bu şekilde kalıcı ve etkin bir öğrenmenin oluşacağını belirtmişlerdir.

Buchanan (2016) “İlköğretim Öğretmen Adayları, Tarihsel Belgesel Film İle Yapılan Araştırma Yoluyla Irkçılık Ve Beyazlıkta Gezinti [Elementary Preservice Teachers Navigation Of Racism And Whiteness Through Inquiry With Historical Documentary Film] adlı çalışmasında Sosyal Bilgiler eğitiminde belgesel filme ve tarihsel sorgulamaya katılarak öğretmen eğitimcilerinin ve öğretmen adaylarının tarihsel içerik bilgisi geliştirirken perspektif tanımaya katılımlarını teşvik edebileceğini göstermiştir.

Ocak ve Selimoğlu (2016) “Tarih Öğretiminde Tarih Dizilerinin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri Nitel Bir Analiz” başlıklı makale çalışmalarında Afyon Endüstri Meslek Lisesi ve Afyon Milli Piyango Anadolu Lisesi’nde okuyan on dört öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerden dokuzu tarihsel dizilerin gerçekleri yansıtmadığı, altı

öğrenci tarihsel dizilerin araştırma ve sorgulamaya yönelttiğini belirtmiştir. Öğrencilerden sekizi tarihsel dizilerdeki karakter ve objelerin tarihi gerçeklerle ilgisi olmadığını belirtmiştir. Tarih öğretirken tarihsel dizilerin önem arz ettiğini, dizilerin bu biçimdeyken izletilmesinin olumlu sonuçlar oluşturmayacağı kanısına varılmıştır.

Yılmaz ve Ayaydın (2018) “Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Devleti İle İlgili Bilgi Düzeyleri, Bakış Açıları ve İlgilerinin İncelenmesi” adlı makale çalışmaları İstanbul Küçükçekmece ilçesinde bulunan 3. ve 4. sınıfa devam eden 200 ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen anketle toplanmıştır. Osmanlı denilince öğrencilerin aklına ilk gelen ifadeler savaşlar, padişahlar, kazanılan zaferler, saraylar, tarihi eserler ve mehter marşdır. Öğrencilerin çoğunun Osmanlı tarihi ile ilgili kitap okumadığı, Osmanlı tarihi ile ilgili tarihi yerleri yeterince gezmediği fakat gezmek istediği, Osmanlı padişahlarının isimlerini fazla hatırlamadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğu Osmanlı devletini adaletli bir şekilde yönetilen, hak ve özgürlüklerin korunduğu, ülkemizin ve milletimizin bugünlere gelmesinde etkili olan, dünyanın en güçlü ordusuna sahip olan farklı inanç ve düşüncelere hoşgörülü bir devlet olarak algılamaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın; yöntemi, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin uygulanması ve elde edilen verilerin analizinde kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2004, s. 77).

Tarama araştırmacısı, nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi, önceden hazırlanmış çeşitli kayıtlara, eski kalıntılar ve alandaki ilgili kişilere başvurarak elde edeceği verileri kendi gözlemleri ile bir sistem içinde toparlayıp yorumlamaktadır. Tarama modeli ile yapılan bir araştırmanın iki temel sınırlılığı vardır. Bunlar, veri bulma ile kontrol güçlükleridir. Geçmişteki bir olay, nesne ve bireylere ilişkin kayıt ve kanıt bulunmayabilir, bulunsa bile araştırmacının öngördüğü amaçlarla kayıtlar tutulmamış olabileceğinden veriler yetersiz kalabilir. Veriler yeterli olsa da olay, nesne ya da bireylere ilişkin hangi tür verilerin toplanacağına araştırmacı karar verse ve toplasa bile, olası nedenlerin birden çok olabileceği ve değişkenleri ayrıca kontrol etme olanağı bulunmadığı için alınan sonuç, gerçek neden-sonuç ilişkisi biçiminde yorumlanamaz (Karasar, 2004, s. 77).

Tarama araştırmalarında öncelikle problem belirlenir. Problemlerle ilgili alt problemler oluşturulur. Toplanan verilerle araştırma soruları hedeflerle bağlantılı olmalıdır. Bu araştırmada problem cümlesi belirlenip alt problemler oluşturulmuştur.

Evrenin belirlenmesi kullanılacak araştırma sorularına ve örneklemin belirlenmesine yön vermektedir. Araştırmada toplanan verilerin ve sonuçların genellenmesinde evren seçimi önemlidir. Bu çalışmada Sakarya ili Sapanca ilçesinde *Diriliş Ertuğrul* ve *Payitaht Abdülhamid* dizilerini izleyen öğrencilere ulaşılmış ve onlara açık uçlu sorular ve anket uygulanmıştır.

Örneklemin seçilmesi, zaman ve ekonomik sınırlılık nedeniyle önemlidir. Geniş kitlelere ulaşmak zor olacağından evreni temsil edecek örneklem grubuna ihtiyaç vardır. Örneklemin belirlenmesi hangi veri toplama aracının kullanılacağı konusunda kolaylık sağlamaktadır. Araştırmada evrene genellenebilmesi için anket kullanılmıştır.

Tarama modelinde genellikle anket kullanılmaktadır. Anket sorularının açık ve anlaşılır olması, anketin nasıl doldurulacağı hakkında bilgi verilmesi araştırmanın amacına hizmet edecektir.

Verilerin analizinde ilk yapılacak iç verilerin eksiklerinin olmadığıdır. Toplanan nicel veriler paket programlarla analiz edilir. Veriler SPSS paket programıyla yüzde, frekans, t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Nitel olanlar için içerik analizi yapılmıştır (Büyüköztürk ve diğ., 2010, s. 237).

Betimsel analizde veriler önceden belirlenen temalara göre yorumlanır. Araştırmada kullanılan sorulara göre de yorumlanabilir. Bireylerin görüşlerini etkili şekilde sunmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir. Betimsel analizin dört aşaması bulunmaktadır.

Çerçeve oluşturma aşamasında temalar belirlenmiştir.

Çerçeveye göre verilerin işlenmesi aşamasında çerçeveye göre oluşturulan veriler okunup ve düzenlenmiş veriler anlamlı şekilde bir araya getirilmiştir.

Bulguların tanımlanması aşamasında veriler düzenlenip tanımlanmıştır.

Bulguların yorumlanması aşamasında bulgular açıklanıp ilişkilendirmelerle anlamlı hale getirilmiştir (Yıldırım ve şimşek, 2008, s. 224).

3.2. Araştırmanın evreni ve örneklemi

Araştırmanın evrenini Sakarya ili Sapanca İlçesindeki ortaokullardan 7 ve 8.sınıfa devam etmekte olan 800 öğrenci, örneklemi ise 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Sakarya ilinin Sapanca ilçesinde eğitim-öğretime devam eden 7 ve 8. sınıf öğrencisi 800 öğrenciden *Diriliş Ertuğrul* veya *Payitaht Abdülhamid* dizilerini izleyen 153 kişi oluşturmaktadır.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kız	72	47,1
Erkek	81	52,9
Toplam	153	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin %47,1’i kız, %52,9’u erkektir.

Tablo 2

Diriliş Ertuğrul ve Payitaht Abdülhamid Dizilerini İzleyen Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımları

	Diriliş Ertuğrul		Payitaht Abdülhamid	
	Frekans	Yüzde(%)	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kız	60	50,8	12	34,3
Erkek	58	49,2	23	65,7
Toplam	118	100	35	100

Tablo 2 incelendiğinde görüldüğü gibi kız öğrencilerden %50,8'i Diriliş Ertuğrul dizisini, %34,3'ü Payitaht Abdülhamid dizisini izlemektedir. Erkek öğrencilerden %49,2'si Diriliş Ertuğrul dizisini, %65,7'si Payitaht Abdülhamid dizisini izlemektedir.

3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen 23 maddelik anket formu ve 5 adet sorudan oluşan açık uçlu sorular kullanılmıştır. Anket formu 5'li likertten (Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Çoğunlukla Katılıyorum, Katılıyorum) oluşmaktadır. Anket formu ve açık uçlu sorular *Diriliş Ertuğrul* ve *Payitaht Abdülhamid* dizilerini izleyen 7 ve 8. sınıfa devam eden 153 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır.

3.4. Verilerin analizi

Araştırmanın verileri anket sonucu elde edilen veriler ve açık uçlu sorulara verilen cevaplar sonucunda elde edilmiştir. Anket sonuçları SPSS 23 analiz programıyla frekans-yüzde, t testi kullanılarak analiz edilmiştir. Açık uçlu sorularda betimsel analiz yapılmıştır. “*Diriliş Ertuğrul*” ve “*Payitaht Abdülhamid*” dizilerini izleyen öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar ile belirli temalar oluşturulmuş ve cevaplar bu temalar altında toplanmıştır. Açık uçlu sorularda en çok tekrarlanan kavramlar ele alınmış ve kavramlar teması altında toplanmıştır. Öğrencilere “KÖ” ve “EÖ” şeklinde kodlar verilmiş ve bu kodlar EÖ 1, KÖ 2 şeklinde numaralandırılmıştır. Öğrencilerin sorulara ilişkin verdiği bazı cevaplardan beş tanesi seçilmiş ve cevapların altında yorumlamalar yapılmıştır. Elde edilen bulgular ile ilgili sonuç, tartışma ve öneriler yer almıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizileri ile ilgili görüşleri üzerinde durulmuş, anket sonucundaki veriler frekans-yüzde, t testi ile açık uçlu sorulardan elde edilen veriler belirli temalar oluşturularak betimsel analize tabi tutulmuştur. Bu bölümde veriler araştırmanın alt problemlerine göre incelenecektir. Bunlar: “Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetleri ile Osmanlı dönemi tarihsel dizilere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin ilgi uyandırmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?” “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin bilişsel ve duyuşsal etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?” “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin empati oluşturmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?” “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin değişim ve süreklilik becerisini kazandırmasına ilişkin görüşleri nelerdir?” “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin mekan algısı oluşturmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?” “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken ortaokul öğrencilerinin dikkatini çeken unsurlar nelerdir?” “Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin ortaokul öğrencilerinde Osmanlı devleti ve padişahlarla ilgili çağrıştırdıkları unsurlar nelerdir?” “Ortaokul öğrencilerine göre Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin gerçeklik algısı nasıldır?” “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izleyen öğrencilerin yaşamak istediği dönemle ilgili görüşleri nelerdir?”

1. “Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetleri ile Osmanlı dönemi tarihsel dizilere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular

Tablo 3

Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	S	sd	t	p
Kız	72	93,29	10,69	151	2,21	.028
Erkek	81	97,22	11,16			

Tablo 3 incelendiğinde anket maddelerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. $t(151)= 2,21$ $p<.05$. Erkek öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar ($X=97,22$) , kız öğrencilere ($X=93,29$) göre daha olumludur. Anket sorularına verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin ilgi uyandırmasına ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın bu alt problemine ilişkin bulgular anket sorularınının 1., 2., 3., 4., 5., 8., 9., 11., 19. ve 23. maddelerine verilen cevaplar yoluyla elde edilmiş tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilere İlişkin İlgileri

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Çoğunlukla Katılıyorum		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlemek ten hoşlanırım.	3	2	5	3,3	4	2,6	20	13,1	121	79,1
Osmanlı dönemi tarihsel diziler, tarihe olan ilgimi artırır.	1	0,7	1	0,7	2	1,3	30	19,6	119	77,8
Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki olayları merak edip gerçekliğini araştırırım.	5	3,3	28	18,3	35	20,8	38	24,8	47	32,8
Osmanlı dönemi tarihsel diziler, reyting amaçlı olduğundan ilgimi çekmemektedir.	72	47,1	41	26,8	21	13,7	5	3,3	14	9,2
Osmanlı dönemi tarihsel dizilerini izlememdeki	37	24,2	50	32,7	25	16,3	17	11,1	24	15,7

etkenlerden en önemlisi oyuncu kadrosudur.											
Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan simgeler, takılar ve eşyalar ilgimi çeker.	9	5,9	10	6,5	9	5,9	39	25,5	86	56,2	
Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan kelimeleri (lakin,âlâ, fevkalade vb.) dikkatimi çekmektedir.	4	2,6	9	5,9	5	3,3	40	26,1	95	62,1	
Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra tarih kitaplarına ilgim artmaktadır.	13	8,5	24	15,7	40	26,1	32	20,9	44	28,8	
Osmanlı dönemini anlatan tarihsel diziler diğer dönemleri anlatan dizilere göre daha çok ilgimi çeker.	7	4,6	7	4,6	24	15,7	35	22,9	80	52,3	
Tarihsel diziler Osmanlı Devletine olan hayranlığımı arttırmaktadır.	1	0,7	1	0,7	1	0,7	48	31,4	102	66,7	

Tablo 4 incelendiğinde görüldüğü üzere ankette yer alan ”Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlemekten hoşlanırım.” maddesine % 79,1 oranında “Katılıyorum” ve %13,1 oranında “Çoğunlukla Katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle Katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %5,3, kararsızım diyenlerin oranı da %2,6 olarak belirlenmiştir. Buradan hareketle araştırmaya katılan öğrencilerin Osmanlı dönemi tarihsel dizilere ilgisinin yoğun olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bu dizileri hoşlandıkları için ilgiyle izledikleri belirtilebilir.

“Osmanlı dönemi tarihsel diziler, tarihe olan ilgimi arttırır.” maddesine % 77,8 oranında “Katılıyorum” ve %19,6 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %1,4, kararsızım diyenlerin oranı da %1,3 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler tarihi dizilere ilgi göstermektedir. Tarihsel dizileri izledikten sonra tarihe olan ilgileri de artmıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki olayları merak edip gerçekliğini araştırırım.” maddesine %32,8 oranında “Katılıyorum” ve %24,8 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %21,6, kararsızım diyenlerin oranı da %20,8 olarak belirlenmiştir. Tarihsel dizilerin araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunu araştırma yapmaya sevk ettiği görülmüştür. Araştırmaya katılanların tarihsel diziye olan ilgilerinin dizilerin gerçekliğini merak etmelerine neden olduğu, olayların gerçek olup olmadığını öğrenme isteklerini arttırdığı söylenebilir.

“Osmanlı dönemi tarihsel diziler, reyting amaçlı olduğundan ilgimi çekmemektedir.” maddesine % 47,1 “Kesinlikle Katılmıyorum” ve %26,8 oranında “katılmıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Çoğunlukla katılıyorum ve katılıyorum cevabını verenlerin oranı %12,5, kararsızım diyenlerin oranı da %13,7 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler tarihsel dizileri çok izlendiği için izlemektedirler. Bu dizilerin reytingi fazla veya az olduğundan dolayı ilgileri artmış veya azalmıştır. Reytinglerin bu dizileri izlemede öğrenciler açısından belirgin bir ölçüt olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerini izlememdeki etkenlerden en önemlisi oyuncu kadrosudur” maddesine %32,7 oranında Katılmıyorum” ve %24,2 oranında “kesinlikle katılmıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Çoğunlukla katılıyorum ve katılıyorum cevabını verenlerin oranı %26,8, kararsızım diyenlerin oranı da %16,3 olarak belirlenmiştir. Oyuncu kadrosunun tarihsel dizilere ilgiyi arttırmadığı tespit edilmiştir. Dizilerde rol alan oyuncular dizilere olan ilgiye katkı sağlamamaktadır. Oyuncu kadrosu ile öğrenci izleme oranları arasında bağlantı kurulamamıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan simgeler, takılar ve eşyalar ilgimi çeker.” maddesine % 56,2 oranında “Katılıyorum” ve %25,5 oranında “çoğunlukla katılıyorum”

kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyenlerin oranı %12,4, kararsızım diyenlerin oranı da %5,9 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğrenciler izledikleri tarihsel dizilerdeki herhangi bir eşyaya ilgi duyduğu söylenebilir.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan kelimeler (lakin, âlâ, fevkalade vb.) dikkatimi çekmektedir.” maddesine % 62,1 oranında “Katılıyorum” ve %26,1 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %8,5, kararsızım diyenlerin oranı da %3,3 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tarihsel dizilerde geçen ifadeleri farklı ve ilgi çekici bulduğu söylenebilir. Öğrenciler bu dizileri izlerken, kullanılan kelimeleri ilgiyle karşılamışlardır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra tarih kitaplarına ilgim artmaktadır.” maddesine %28,8 oranında “Katılıyorum” ve %20,9 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %24,2, kararsızım diyenlerin oranı %26,1 olarak belirlenmiştir. Tarihsel dizilerin araştırmaya katılan öğrencileri, tarih kitaplarına merak uyandırdığı söylenebilir. Buna göre tarihsel diziler tarih kitaplarına olan ilgiyi arttırmıştır.

“Osmanlı dönemini anlatan tarihsel diziler, diğer dönemleri anlatan dizilere göre daha çok ilgimi çeker.” maddesine % 52,3 oranında “Katılıyorum” ve %22,9 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %9,2, kararsızım diyenlerin oranı da %15,7 olarak belirlenmiştir. Osmanlı dönemi öğrencilerde ayrı bir ilgi uyandırmaktadır. Osmanlı dönemi tarihsel diziler tarihteki diğer dönemlerden daha fazla ilgi toplamaktadır.

“Tarihsel diziler Osmanlı devletine olan hayranlığımı arttırmaktadır.” maddesine % 66,7 oranında “Katılıyorum” ve %31,4 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %1,4, kararsızım diyenlerin oranı da %0,7 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin dizilerle Osmanlıya bakışı olumlu yönde olmuştur. Bu diziler neticesinde öğrencilerde Osmanlı sevgisi ve ilgisi çoğunlukla oluşmuştur.

Genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğrencilerde Osmanlı dönemi tarihsel dizilere ilgi yoğunudur. Bu ilginin oluşmasında oyuncu kadrosu, kullanılan

simgeler, takılar ve eşyalar, dizilerde kullanılan kelimeler etkili olmuştur. Diğer yandan reyting amacı taşıması diziye olan ilgide ölçüt olmuştur. Bu diziler sayesinde tarih kitaplarına ilgi artmış ve tarihsel dizilere ilgi duyması sonucu araştırma yapmalarına da katkı sağlamıştır. Bu maddelere verilen cevaplar neticesinde Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin araştırmaya katılanlarda ilgi uyandırdığı görülmüştür.

3. “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin bilişsel ve duyuşsal etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın bu alt problemine ilişkin bulgular anket sorularının 12., 13., 14., 15., 16., 18. ve 21. maddelerine verilen cevaplar yoluyla elde edilmiş tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Bilişsel ve Duyuşsal Etkilerine İlişkin Görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Çoğunlukla Katılıyorum		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra tarihi olayları unutmuyorum.	5	3,3	10	6,5	20	13,1	41	26,8	77	50,3
Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki müziklerden etkilenirim.	3	2	4	2,6	16	10,5	43	28,1	87	56,9
Osmanlı dönemi tarihsel diziler bana başka milletleri de tanıma fırsatı sunar.	35	22,9	18	11,8	31	20,3	21	13,7	48	31,4
Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki diğer milletlere de saygı duyarım.	12	7,8	8	5,2	35	22,9	29	19	69	45,1
Osmanlı dönemi										

tarihsel dizileri										
izlerken	4	2,6	2	1,3	4	2,6	43	28,1	100	65,4
vatan, millet ve bayrak sevgim artmaktadır.										
Okulda tarih konuları işlenirken										
Osmanlı dönemi dizilerinden örnekler verildiğinde konuyu daha iyi anlarım.	4	2,6	6	3,9	18	11,8	35	22,9	80	52,3
Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki savaş sahnelerinden etkilenirim.	8	5,2	8	5,2	13	8,5	42	27,5	82	53,6

Tablo 5’te görüldüğü üzere ankette yer alan “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra tarihi olayları unutmuyorum” maddesine %50,3 oranında “Katılıyorum” ve %26,8 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı % 9,8, kararsızım diyenlerin oranı da %13,1 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler tarihsel dizilerin tarih bilgilerinin kalıcılığına etki ettiğini düşünmektedir. Tarihsel dizilerin tarihin soyutluğunu somutlaştırdığı ve tarihe ilişkin etkili bir şekilde öğrenme sağladığı söylenebilir.

“ Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki müziklerden etkilenirim.” maddesine %56,9 oranında “Katılıyorum” ve %28,1 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %4,6, kararsızım diyenlerin oranı da %10,5 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğrenciler tarihsel dizilerdeki müziklere ilgi duymaktadırlar. Müziklerin öğrenciler üzerinde duyuşsal etkisi bulunmaktadır.

“Osmanlı dönemi tarihsel diziler bana başka milletleri de tanıma fırsatı sunar.” maddesine % 31,4 oranında “Katılıyorum” ve %13,7 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %34,7, kararsızım diyenlerin oranı da %20,3 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan

öğrenciler diğer milletleri tarihsel dizilerden tanımaktadır. Tarihsel dizilerin başka milletlerin tanınmasına katkı sağladığı söylenebilir.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki diğer milletlere de saygı duyarım.” maddesine % 45,1 oranında “Katılıyorum” ve %19 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %13, kararsızım diyenlerin oranı da %22,9 olarak belirlenmiştir. Tarihsel dizilerin başka milletlere olan saygıya etkisi olduğu söylenebilir, araştırmaya katılan öğrencilerde saygı değerini geliştirmektedir.

“ Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken vatan, millet ve bayrak sevgim artmaktadır.” maddesine % 65,4 oranında “Katılıyorum” ve %28,1 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %3,9, kararsızım diyenlerin oranı da %2,6 olarak belirlenmiştir. Tarihsel diziler araştırmaya katılan öğrencilerde milli duyguları harekete geçirmektedir. Filmlerde sunulan bağımsızlık mücadeleleri, savaşlar bunda etkili olabilir.

“Okulda tarih konuları işlenirken Osmanlı dönemi dizilerinden örnekler verildiğinde konuyu daha iyi anlarım.” maddesine % 52,3 oranında “Katılıyorum” ve %22,9 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %6,5, kararsızım diyenlerin oranı da %11,8 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler tarih konularını tarihsel diziler sayesinde daha iyi kavramaktadır. Derslerde tarihsel diziler öğrencilere katkı sağlamaktadır.

“ Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki savaş sahnelerinden etkilenirim.” maddesine %53,6 oranında “Katılıyorum” ve %27,5 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %10,4, kararsızım diyenlerin oranı da %8,5 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla savaş sahneleri izlenme oranına etki etmektedir. İzleyici kitlesini savaş sahneleri etkisi altına almakta izleme oranına etki etmektedir.

Genel olarak Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin tarihi olayların kalıcılığını sağlama, konuların daha iyi anlaşılmasını sağlama, başka milletleri tanıma gibi bilişsel etkilerinin olduğu görülmüştür. Bilgiyi hatırlama ve anlamaya yardımcı olduğu görülmektedir. Duyuşsal olarak müzikler, vatan, millet, bayrak sevgisi, diğer milletlere saygı gibi etkileri de bulunmaktadır.

4. “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin empati oluşturmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın bu alt problemine ilişkin bulgular anket sorularının 17. ve 20. maddelerine verilen cevaplar yoluyla elde edilmiş tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Empati Oluşturma İle İlgili Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Çoğunlukla Katılıyorum		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kendimi Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki karakterlerin yerine koyarım.	17	11,1	15	9,8	28	18,3	34	22,2	59	38,6
Osmanlı dönemini anlatan tarihsel dizileri izlerken kendimi güçlü karakterlerin yerine koyarım.	20	13,1	15	9,8	33	21,6	32	20,9	53	34,9

Tablo 6’da görüldüğü gibi “Kendimi Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki karakterlerin yerine koyarım.” maddesine % 38,6 oranında “Katılıyorum” ve %22,2 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %20,9, kararsızım diyenlerin oranı da % 18,3 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler karakterlerle ortak bir yön bulmakta empati becerisini geliştirmektedir.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken kendimi güçlü karakterlerin yerine koyarım.” maddesine % 34,9 oranında “Katılıyorum” ve %20,9 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %22,9, kararsızım diyenlerin oranı da %21,6 olarak belirlenmiştir.

Dolayısıyla öğrenciler güçlü karakterleri rol model almaktadırlar. Karakterin baskın olması empati kurmada etkilidir. Güçlü karakterlerin daha baskın olduğu söylenebilir.

Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin araştırmaya katılan öğrencilerde empati oluşturduğu görülmüştür. Empati kurmalarında karakterlerin katkısı vardır.

5. “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin değişim ve süreklilik becerisini kazandırmasına ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın bu alt problemine ilişkin bulgular anket sorularının 6. ve 7. maddelerine verilen cevaplar yoluyla elde edilmiş tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Değişim ve Süreklilik Becerisi Kazandırmasına İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Çoğunlukla Katılıyorum		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken dönemin yaşam tarzını günümüzle karşılaştırırım.	4	2,6	21	13,7	22	14,7	40	26,1	66	43,1
Osmanlı dönemi tarihsel diziler geçmişle günümüz arasında karşılaştırma yapmamı kolaylaştırmaktadır.	6	3,9	9	5,9	22	14,4	31	20,3	85	55,6

Tablo 7’de görüldüğü gibi “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken dönemin yaşam tarzını günümüzle karşılaştırırım.” maddesine % 43,1 oranında “Katılıyorum” ve %26,1 oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %16,3, kararsızım diyenlerin oranı da %14,7 olarak belirlenmiştir. Tarihsel diziler araştırmaya katılan öğrencilere

geçmişle günümüz yaşam tarzı arasında kıyaslama yapmaya teşvik etmiştir. Tarihsel dizilerin geçmişten günümüze neler değiştiği hakkında öğrenci değişim ve sürekliliği somut olarak görebilecektir Bu durum değişim ve süreklilik becerisine katkı olarak değerlendirilebilir.

“Osmanlı dönemi tarihsel diziler geçmişle günümüz arasında karşılaştırma yapmanı kolaylaştırmaktadır.” maddesine % 55,6 oranında “Katılıyorum” ve %20,3 “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %9,8, kararsızım diyenlerin oranı da %14,4 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere tarihsel diziler zaman ve kronoloji algısı katmaktadır. Dünle bugün arasında kıyaslama yapan öğrenciler neler değişti neler aynı kaldı bunları gözlemlene fırsatı bulmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerde değişim ve sürekliliği algılama becerisi oluştuğu söylenebilir.

6. “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin mekan algısı oluşturmasına ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın bu alt problemine ilişkin bulgular anket sorularının 10. maddesine verilen cevaplar yoluyla elde edilmiş tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Mekan Algısı Oluşturmasına İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Çoğunlukla Katılıyorum		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra dizilerde geçen tarihi yerleri merak ederim.	5	3,3	4	2,6	13	8,5	44	28,8	87	56,9

Tablo 8’de görüldüğü üzere “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra dizilerde geçen tarihi yerleri merak ederim.” maddesine %56,9 oranında “Katılıyorum” ve %28,8

oranında “çoğunlukla katılıyorum” kategorisinde cevap vermişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %5,9, kararsızım diyenlerin oranı da %8,5 olarak belirlenmiştir. Tarihsel dizilerin araştırmaya katılan öğrencilerde mekan algısı ve kültürel bilinç oluşturduğu söylenebilir. Daha önceden farkına varmadığı tarihi yerleri daha anlamlı bir şekilde gezmesine olanak sağlayabilir. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğrencilerde mekan algısı oluşmaktadır.

7. “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken ortaokul öğrencilerinin dikkatini çeken unsurlar nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Bu alt probleme ilişkin bulgular “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken neler dikkatinizi çekmektedir?” açık uçlu sorusuna verilen ilgili cevaplardan elde edilmiştir. Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Ortaokul Öğrencilerinde Dikkatini Çeken Unsurlar

Temalar	f
Savaş sahneleri / Savaşları	40
Giyim tarzları	33
Konuşmaları	22
Kullanılan eşyalar	17
Kullanılan kelimeler	16
Savaş malzemeleri	16
Oyuncular veya karakterler	8
Saygı, sevgi, vatan sevgisi	6
Müzikler	6

Tablo 9 incelendiğinde görüldüğü üzere kullanılan kavramlara bakıldığında savaş sahneleri dizilerin izlenmesinde büyük paya sahiptir. Giyim tarzları da dikkat çekmektedir. Günümüzde olmayan materyaller öğrencilerde büyük bir hayranlık uyandırmakta ve tarihe ilgiyi arttırmaktadır. Kadınların savaşa katılmaları ilgiyle karşılanmış ve kadınların o dönemlerde topluma katılan unsur olmaları ve kadının öne çıkması kız öğrencilerde merak uyandırmıştır. Telefon, tablet gibi günümüz teknolojik araçlarının olmaması öğrenciler açısından sıra dışı kabul edilmiştir. Bu durum anakronizm kavramını akla getirmektedir.

Kronoloji bilgisinin gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Bazı öğrencilerin Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken dikkatini çeken durumlar şöyledir:

“Orada gösterilen simgeler ve savaş taktikleri dikkatimi çeker.” KÖ 22

“Kadın Alplerin kılıç taşınması ve kıyafetleri ayrıca öğüt verici konuşmaları.” KÖ 32

“Baltaların kılıcın ve okun üzerindeki IYI işareti.” EÖ 48

“Abdülhamit çok bağılıyor ve adaletli bir padişah.” EÖ 60

“Orada sadece oyun oynanması telefon tablet bilgisayar vs olmaması dikkatimi çekiyor ayrıca hep savaşlar var.” EÖ 93

8. “Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin ortaokul öğrencilerinde Osmanlı devleti ve padişahlar ile ilgili çağrıştırdıkları unsurlar nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Bu alt probleme ilişkin bulgular “Şu andaki tarihsel dizileri göz önüne alarak Osmanlı devleti denildiğinde aklınıza neler gelmektedir?” açık uçlu sorusuna verilen ilgili cevaplardan elde edilmiştir. Tablo 10 ve 11’de gösterilmiştir.

Tablo 10

Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Ortaokul Öğrencilerinde Osmanlı Devleti İle İlgili Çağrıştırdıkları

Temalar	f
Savaşlar	30
Güçlü devlet	21
Padişahlar	20
Vatanseverlik	7
Adalet	7
Saygı	5
Hoşgörü	4

Tablo 10 incelendiğinde Osmanlı devleti denildiğinde öğrencilerin aklına savaşlar gelmekte ve o dönem, savaştan başka bir şeyin olmadığı algısına yol açmaktadır. Bu da dizilerin bu sahnelere daha çok yer vermesiyle ilgili olabilir. Ayrıca bu dönem dizilerinde

çok fazla savaş sahneleri gösterilmesi öğrencilerde Osmanlı devletinin sürekli savaşan bir devlet olduğu algısı oluşturmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu da o dönemlerde devletin güçlü olduğunu ifade etmektedir. Dizinin de etkisiyle öğrencilerin büyük çoğunluğunun aklına Osmanlı devleti denildiğinde Ertuğrul Gazi veya Diriliş Ertuğrul gelmektedir. Bu düşünce öğrencilerin hafızalarında Osmanlı devletinin sadece Ertuğrul Gazi'den ibaret olması yanılığısı oluşturmaktadır.

“Osmanlı devleti denildiğinde aklıma padişahlar geliyor.” KÖ 6

KÖ 6'nın Osmanlı devleti denilince aklına sadece padişahlar gelmektedir. Tarihsel dizilerde padişah karakterlerini güçlü ve ön planda görmesi sonucu bu kaniya varmıştır. Özellikle tarihi dizilerde bir dönem ele alındığında bir padişahla o dönem eşleştirilmekte ya da kişi odaklı tarihsel film ele alınmakta, dizilerin ismine de bu yansımaktadır. Bunun sonucunda da öğrencide Osmanlı eşittir padişahlar algısı oluşmaktadır.

“ Dünyanın en güçlü devleti en sayılan en hoşgörülü ama en sonunda biten.” KÖ 19

KÖ 19 Bu dizilerden sonra Osmanlıyı yüceltmış ve dünyanın en güçlü devleti saymıştır. Osmanlının hoşgörülü olduğunu ve saygın bir devlet olduğunu ifade etmektedir.

“Güçlü bir Türk İYİ (kayı)devleti.” EÖ 112

EÖ 112 Osmanlı devleti denildiğinde İYİ (kayı) devleti aklına gelmiştir. Diriliş Ertuğrul dizisinin bunda payı fazladır. Osmanlının kuruluşunu anlatan bu dizi öğrencide Osmanlının kuruluş devrinden ibaret olduğu algısını oluşturmuştur.

“EÖ Diriliş Ertuğrul” EÖ 78

EÖ 78 Osmanlı devletini Diriliş Ertuğrul dizisiyle bağdaştırmıştır. Bu öğrenci için Osmanlı demek izlediği dizi demektir. Diziye o kadar hayranlık duymaktadır ki Osmanlının başka bir ifadesini bulamamıştır.

Tablo 11

Ortaokul Öğrencilerinin Padişahlar Hakkındaki Görüşleri

Temalar	f
Zeki, akıllı olmaları	12
Vatanı için elinden geleni yapmaları	11
Bazılarının iyi bazılarının kötü karakterli olmaları	9
Adaletli olmaları	6
Zor şartlar altında olmaları	5
Güçlü olmaları	5

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin padişahlar hakkındaki görüşleri yoğun olarak zeki, güçlü, adaletli olmaları, vatanı için elinden geleni yapmaları yönündedir. Öğrencilerin bu görüşte olmaları *Diriliş Ertuğrul* ve *Payitaht Abdülhamid* dizilerindeki karakterlerin canlandığı rollerin etkisiyle açıklanabilir. Bir diğer görüşe göre de padişahlar kötü, bağırıp çağıran ve her istediğini yaptıran kişi olarak görülmektedir. Bazılarını iyi bazılarını kötü olarak ifadelendirmeleri dizilerde yansıtılan tarihin öğrencilerin zihinlerine bu şekilde yerleşmesine sebep olduğu söylenebilir. Bu şekildeki görüşlerin padişahları tek taraflı görmelerine, bir terazinin eşit olmayan kolları gibi hep yücelten ya da yetersiz gören bir bakış açısına neden olabilir.

“Bazıları iyi ama bazıları kötü bazıları kendini yüksekte görüyor bazıları halkla kendini eşit görüyor.” KÖ 55

KÖ 55 Padişahları iyi ve kötü olarak sınıflandırmıştır. Öğrenci kriteri kendi bakış açısına göre açıklamıştır. Bazı padişahları kibirli olarak, bazılarını ise halkla iç içe görmektedir. Burada dizilerin olumsuz etkisinde kalmıştır. Özellikle Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra bu kanıya varması bu dizilerin yapımcılarının padişahları yansıtırken hata yaptıklarını göstermektedir.

“Bizim padişahlarımız güçlüler ama kime güveneceğini bilmiyorlar.” KÖ 15

KÖ 15 Bu dizileri izledikten sonra padişahların güçlü olduğunu görmüştür. Güçlü olmalarını, savaş yapmaları veya yabancı devletler karşısında aldıkları tavırlarla benimsemiş olabilir. Padişahların etrafındaki insanları iyi analiz edemediklerini ve herkese güvendiklerini ifade etmiştir.

“Farklı hobileri olan kıvrak zekalı, dine bağlı, eğitime önem veren.” EÖ 34

EÖ 34 Padişahların zanaatkar olduğunu ve zeki olduğunu vurgulamıştır. Burada Abdülhamid’in dizide marangozlukla uğraşmasının dizide gösterilmesi öğrencide padişahların sadece savaş yapan kişi olduğu fikrinden uzaklaştırmış ve padişahların bu yönleriyle de tanınmasına olanak sağlamıştır. Eğitime önem veren bir padişah olduğunu diziden sonra öğrenmesi de bu dizilerin katkısının da olduğunu göstermektedir.

“Ertuğrul padişah olmalıdır diğerlerinin hepsi kötü.” EÖ 86

EÖ 86 Ertuğrul’u padişah olarak görmek istemesi diğerlerini kötü görmesi Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin olumsuz etkisini göz önüne sermektedir. Öğrencinin Ertuğrul dönemini bir beylik olarak görmediği ve padişahlığın ne zaman başladığı bilgisine erişemediğini göstermektedir. Diğer padişahları kötü görmesi tarihe bakış açısını da olumsuz etkilemektedir. Tek taraflı bakış açısı sergilemiş ve Ertuğrul Gazi’yi yüceltmıştır.

“Padişahlar emir veren ve istediğini yaptırandır.” EÖ 58

EÖ 58 Padişahları Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra emir veren ve istediğini yaptıran kişi olarak görmektedir. Bu diziler öğrencide olumsuz algı oluşturmuş ve öğrenci padişahları da bu genellemenin içine almıştır. Padişahların hepsini aynı şekilde görmektedir.

9.“ Ortaokul öğrencilerine göre Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin gerçeklik algısı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular

Bu alt probleme ilişkin bulgular “Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde geçen olayları gerçekçi buluyor musunuz? Neden? Bulmuyor musunuz? Neden?” açık uçlu sorusuna ve anketin 22. maddesine verilen ilgili cevaplardan elde edilmiştir. Tablo 12 ve 13’te gösterilmiştir.

Tablo 12

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Gerçekliğine İlişkin Görüşleri

Gerçekçi Buluyorum	f
Oyuncuların gerçekçi rol yapması	14
Araştırıyorum	8
Hocamın anlattıklarıyla aynı	7
Tarih kitaplarında yazıyor	6
Tarihten esinlenilmiş	5
Gerçekçi Bulmuyorum	f
Rol yapmaları	5
Abartılı sahneler	3
Çekim hataları	2

Tablo 12 incelendiğinde bu dizileri gerçek bulma sebepleri arasında oyuncuların rollerini gerçekçi oynamaları, hocaların anlattıklarıyla karşılaştırdıklarında konularda aynı yönleri bulması, tarih kitaplarında yazılanlar, araştırma yapmaları gibi sebepler bulunmaktadır. Öğrenciler derste anlatılanlarla diziyi bağdaştırmakta, internette araştırılmakta ya da dizinin başlangıcında tarihten esinlenilmiştir ifadesine bakarak dizinin gerçek olduğuna kanaat getirmektedirler. Burada öğrencilerin tarih kaynaklarını okumadıkları, karşılaştırma yapmadıkları, kolaya kaçıp dizidekileri benimsedikleri ortaya çıkıyor. Bu da öğrencilerde yanlış ve değiştirilmesi güç algıya yol açmaktadır.

Osmanlı dönemi tarihsel dizileri gerçekçi bulmama nedenleri arasında dizide geçen olayların rol gereği olması, sahnelerin abartılı olması ve çekim hataları sebebiyle öğrenciler bu dizileri gerçekçi bulmamaktadır. Dizide geçen sahnelerin tarihimizde yeri olup olmadığına bakıp gerçekliğinden şüphe duyan öğrenci yoktur. Tarihsel diziyi sadece bir dizi olarak bakıp teknik yönlerdeki aksaklıklara göre tarihteki gerçekliği sorgulamaktadırlar.

Tablo 13

Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Dönemi Tarihsel Dizilerin Gerçekliğine İlişkin Anketteki Görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Çoğunlukla Katılıyorum		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Dizilerde gösterilen tarihle gerçek tarihin aynı olmadığını düşünüyorum	33	21,6	27	17,6	52	34	11	7,2	30	19,6

Tablo 13'te görüldüğü gibi “Dizilerde gösterilen tarihle, gerçek tarihin aynı olmadığını düşünüyorum.” maddesi % 34 “Kararsızım” kategorisinde yoğunlaştığı söylenebilir. Dolayısıyla öğrenciler dizilerde gösterilen tarihin gerçek tarih olup olmadığını ayırt edememektedirler. Açık uçlu sorularda Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde geçen olayları gerçekçi buluyor musunuz? Neden? Bulmuyor musunuz? Neden? sorusuna verilen cevaplarda çoğunluk bu dizileri gerçekçi bulmaktadır.

“Evet ben buluyorum çünkü Osmanlı devletinin neler yaşadığını göz önünde bulunduruyorum sosyal hocamın anlattıklarıyla aynı gibi.” KÖ 3

KÖ 3 ifadesinde tarihsel dizilerde geçen olayları gerçekçi bulmasında öğretmenin anlattıklarıyla örtüşen konulardan yola çıkmıştır. Öğretmenin anlattığıyla dizideki sahneler uyuyorsa öğrenci dizinin doğru olduğuna kanaat getirmektedir.

“ Buluyorum idam etme sahneleri gerçek gibi gözüküyor ve oyuncular o zamanı yaşıyormuş gibi oynuyor.” EÖ 37

EÖ 37 tarihsel dizilerin gerçekliğini tamamen dizi tekniklerinin kullanım başarısına bağlamıştır. Yani dizide oyuncular iyi oynuyorsa ve çekilen sahne gerçekçiyse öğrenci için tarihsel diziler gerçeği yansıtıyor demektir. Bu öğrenci için tarihi kaynaklarda yazan değil dizide geçen sahnelerin doğru olduğu söylenebilir.

“Bulmuyorum çünkü çok yapmacıklar”. KÖ 44

KÖ 44 diğer öğrencilerden farklı olarak tarihsel dizileri gerçekçi bulmamaktadır. Buna kanıt olarak canlandırılan karakterlerin yapmacık olmasını öne sürmüştür. Bu öğrencinin gerçek tarihle kurgu olan tarihi ayırt ettiği ve tarih bilincine ulaştığı ifade edilebilir.

*“Buluyorum nedeni dizinin başında “ Bu dizi tarihimizden esinlenilmiştir.” diyor.”*EÖ 54

EÖ 54 sadece dizinin başlangıcında yazan ifadeden yola çıkarak tarihsel dizilerin gerçek olduğunu savunmaktadır. Öğrenci okunan tarihe değil söylenen tarihe inanmaktadır. Tarihten esinlenmenin ne demek olduğunu kavrayamadığı ve araştırma yapmayı düşünemediği söylenebilir.

*“Gerçekçi buluyorum çünkü internetten araştırdığımızda gerçek mi değil mi belli oluyor.”*EÖ 72

EÖ 72 tarihsel dizilerle ilgili araştırma yapmaya yönelmiştir ancak yalnızca internet tabanlı araştırma yapması onu yanlış yönlendirmiştir. İnternette yazan her bilginin doğru olduğu kanaatine varmış ve tarihi bilgilere yalnızca bu verilerden ulaşmıştır.

10. “Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı dönemi tarihsel dizilerine ilişkin yaşamak istedikleri dönemle ilgili görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Bu alt probleme ilişkin bulgular “Osmanlı tarihi ile ilgili dizileri göz önünde bulundurduğunuzda hangi (Ertuğrul Gazi, 2. Abdülhamid) dönemde yaşamak isterdiniz? Neden?” açık uçlu sorusuna verilen ilgili cevaplardan elde edilmiştir. Tablo 14 ve 15’te gösterilmiştir.

Tablo 14

Ortaokul Öğrencilerinin Yaşamak İstedikleri Dönemle İlgili Görüşleri

Dönem	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ertuğrul Gazi	104	68
2. Abdülhamid	49	32

Tablo 14’te görüldüğü gibi öğrencilerin % 68’i Ertuğrul Gazi döneminde yaşamak istemektedir. % 32’ si 2. Abdülhamid döneminde yaşamak istemektedir.

Tablo 15

Ortaokul Öğrencilerinin Yaşamak İstedikleri Dönemin Nedenleri

Temalar	f
Savaşmak isteği	12
Dikkat çekici olması	10
Kadınların savaşa katılması	4
İnsanların samimi olması	2
Heyecanlı olması	2

Tablo 15 incelendiğinde görüldüğü üzere öğrencilerin savaşmak isteği, dönemin dikkat çekici olması, kadınların savaşa katılması, insanların samimi olması gibi nedenler yaşamak istedikleri döneme etki etmiştir. Kız öğrencilerde yine kadınların savaşa katılması sebebiyle Ertuğrul döneminde yaşama isteği artmıştır. 2. Abdülhamid döneminde yaşamak isteyenler ise genel olarak teknolojinin Ertuğrul Gazi dönemine göre fazla olmasını sebep göstermişler ya da devletin yıkılmasını önlemek için o dönemi seçmiştir.

“Abdülhamit devletin yıkılışına yakın yıkılmasına engel olabilirdim.” EÖ 34

EÖ 34’ ün ifadesinde 2. Abdülhamid dönemini seçmesinde Osmanlının son dönemleri olması ve yaşanan güçlükler sonucu devletin yıkılış dönemine girdiğine vurgu yapılmış ve öğrenci Osmanlının bu durumuna üzüldüğü için kendisinin devletin yıkılışına engel olabileceğini ifade etmiştir.

“Ertuğrul çünkü o zamanın hatunları savaşabiliyor ve çok güzel kıyafetleri var. Hatunların duruşları konuşmaları ve kendinden kararlı davranışları çok hoşuma gidiyor.” KÖ 33

KÖ 33’ün ifadesinde kadınlara verilen değerden bahsetmiştir. Kadınların savaşa gitmesi onda hayranlık uyandırmış ve kadınların sağlam bir duruş sergilemesi dikkatini çekmiştir. Giydikleri kıyafetler de beğeni konusu olmuştur. Günümüzde olmayan kıyafetler ve savaşçı kadın figürleri o döneme olan ilgiyi arttırmıştır.

“Abdülhamid çünkü Ertuğrul zamanında teknolojik şeyler yoktu ve hayat zordu.” EÖ 141

EÖ 141 ifadesinde tarihsel dönemin farkına varamamış ve dönemin şartlarını iyi değerlendirememiştir. Ertuğrul dönemindeki teknoloji eksikliğinden bahsetmesi anakronizm yani tarihi dönemdeki yanılığı akla getirmektedir.

“Ertuğrul çünkü daha çok savaş var ve daha iyiliğin olduğu kötü sözler olmadığı için izlerim.” EÖ 149

EÖ 149 Ertuğrul dönemini savaşılan bir dönem olarak algılaması dizide bu sahnelere ağırlık verilmesiyle ilgilidir. Savaş sahnelerinin olması öğrencinin hoşuna gitmekte ve diziyi izlemesine etki etmektedir. Dizide kötü sözlere yer verilmemesi o dönemi iyi bir dönem olarak algılamasını, öğrencinin ahlaki gelişimine olumlu katkı yapmasını sağlamıştır.

“Ertuğrul Gazi döneminde yaşamak isterdim çünkü iman gücü çok yüksek.” KÖ 150

KÖ 150'nin ifadesinde iman gücünden bahsetmesi dini yönünün ağır olması ve karakterde de bu özelliği görmesi kendisiyle özdeşleştirme yapmasına imkan sağlamıştır.

Payitaht Abdülhamid dizisini izliyorum. Çünkü.....
ifadesine verilen cevaplar şu şekildedir:

“Demokrasi, hak, hukuk var.” KÖ 5

KÖ 5 Bu dizide demokrasiyle ilgili unsurların olduğunu belirtmiştir. Bu diziyi izlemesinde işlenen bu konular öğrencinin ilgisini çekmiştir. Demokrasinin yaşandığı ve adalete önem verildiği için bu diziyi izlediğini belirtmiştir.

“Tarihe karşı sevgiyi ve bilinci artırıyor.” KÖ 20

KÖ 20'de dizi tarih sevgisinin oluşmasına katkı sağlamış, tarihe olan ilgisini artırmış ve tarih bilinci oluşmasında olumlu yönde katkı sağlamıştır. Dizinin eğitimsel bir işlevi yerine getirdiği görülmekte ve öğrencinin tarih bilincini arttırmıştır.

“Osmanlının son zamanlardaki zorluğunu, neler çektiğini bana anlatıyor.” KÖ 18

KÖ 18'in bu diziyi izlemesindeki sebepler; tarihte yaşanan zorluklar, çekilen çileler, bu dönemlerin zor koşullar içermesidir. Çekilen zorlukların görsel bir şekilde dizide anlatılması öğrencide hayal edilmesi zor olan bir olguyu somutlaştırmış dönemi daha rahat algılamıştır.

“Hanımların kıyafetleri ve paşaların davranış ve sözleri.” KÖ 33

KÖ 33 Kullanılan kıyafetler, davranışlar ve kullanılan sözlerin öğrenciyi diziyi izlemeye sevk ettiği görülmüştür. Kız öğrenci olması sebebiyle hanımların kıyafetlerinden

bahsetmiştir. Tarih kitaplarından tasvir edilen paşalar dizi sayesinde vücut bulmuş ve öğrencide ilgi odağı olmuştur.

“Sosyal dersine yardımcı oluyor. “KÖ 125

KÖ 125 Derslerine yardımcı kaynak olarak gördüğü bu diziye pragmatik yaklaştığı görülmektedir. Dersin bazı konularının dizide de geçen sahnelerle biraz örtüştüğünü gören bu öğrenci tarihi buradan öğrenme eğilimi göstermiştir. Sosyal Bilgiler dersiyle örtüşen konular olmasa belki de izlemeyecektir.

“Geçmişimi öğreniyorum.” EÖ 16

EÖ 16 kronoloji bilgisini bu diziyle öğrenmiştir. Geçmişle ilgili bilgilerin öğrenilmesinde bir kaynak olmasa da öğrenci bu diziyle birlikte geçmiş olaylara ilgi duymuş ve bu dizi öğrencide tarih merakı oluşturmuştur. Tarihi sadece dizilerden takip ediyor kitaplardan bilgi edinmiyordur şeklinde ifade edilebilir.

“Paşaların ve padişahların zekasına bayılıyorum.” EÖ 72

EÖ 72’de dizide canlandırılan karakterin olaylara tepki verme biçimi ve kararlar alırken izlediği yol ilgi uyandırmış ve padişahlar hakkında olumlu yargıya varmıştır. Padişahların zeki olduğunu diziden görmüş ve onların bu kişiliği öğrencide hayranlık uyandırmıştır.

“Heyecanlı ve Osmanlının özel olduğunu hissediyorum.” EÖ 41

EÖ 41 Dizide geçen sahneler ve olayların heyecanlı olmasından bahsetmiş ve bu diziye izledikten sonra Osmanlının özel bir yere sahip olduğu kanısına varmış ve bu dizide Osmanlıyı özel kılan unsurları görmesi diziye izlemesine etki etmiştir. Dizinin heyecanlı olduğunu ve Osmanlıyı yücelten bir bakış açısı olduğunu belirtmiştir.

“Harika savaş sahneleri ve şaşırtmalar oluyor.” EÖ 56

EÖ 56’nın ifadesine göre savaş sahnelerinin baskınlığı bu dizide de hissedilmiş ve çevrilen entrikalar diziye olan ilgisini arttırmıştır. Savaş sahnelerinin ve entrikaların olması öğrencinin diziye seyretmesini sağlamıştır.

“İlgim arttı ve daha çok merak ettim, böylece alışkanlık oldu.” EÖ 85

EÖ 85’in diziye merak etmesi ve oluşan merak sonucunda diziye ilgisi artmış ve sürekli izler hale gelmiştir. Bu dizinin öğrencide sürükleyici etkisi olmuştur.

Öğrenci merak ederek diziyi izlemiş ve bunun sonucunda diziyeye ilgisi artmıştır.

Diriliş Ertuğrul dizisini izliyorum. Çünkü.....

ifadesine verilen cevaplar şu şekildedir.

“O zamanki zorluklar aklıma geliyor ve onlar mutlu olunca sanki ben de böyle içime bir değişik duygular kaplıyor ve karakterler müthiş bir şekilde uyumlu. İnşallah final olmaz.”

KÖ 84

KÖ 84 bu diziyeye bağ kurmuş adeta o dönemin içerisinde yaşıyor gibi hissetmiştir. Dizideki karakterlerle empati kurmuş ve onlar hangi duyguyu yaşıyorsa kendi de bu duyguları hissetmiştir. Canlandırılan karakterlerin uyumlu olması dikkatini çekmiş ve dizinin bitmemesi için temennide bulunmuştur.

“Babamla vakit geçiriyorum ve okulda yardımcı oluyor.” KÖ 26

KÖ 26 burada farklı bir konuya değinmiş ve aile bağından bahsetmiştir. Babasıyla vakit geçiremiyor olsa gerekir. Bu dizi babasıyla vakit geçirme imkanı sunmuştur. Dizi aile ilişkilerini geliştirme gibi işlevi yerine getirmiştir. Yine çoğu öğrencinin düştüğü yanılgıya düşmüş ve tarihi, dizilerden öğrenme yoluna gitmiştir.

*“Giydikleri giysiler ve savaş sahnelerinin gerçekçi olması, davranış ve kurdukları cümleler.”*KÖ 33

KÖ 33 Dönemin giyim tarzı, savaş sahnelerinin olması ve konuşma tarzları diziyi izlemesine yol açmıştır. Savaş sahnelerinin gerçekçi olduğu kanısına varmıştır. Dizide kurulan cümlelerin günümüzden farklı olması öğrencinin dikkatini çekmiştir. Bu da dizinin çekim kalitesi ve kullanılan malzemelerle ifade edilebilir.

“Adalet ve eşitliği çok iyi yansıttıklarını düşünüyorum.” KÖ 124

KÖ 124 O dönemde adalet ve eşitlik olduğuna ve bu olguların dizide de iyi bir şekilde yansıtıldığını ifade etmiştir. Adalet ve eşitlik gibi soyut kavramları bu diziyi izleyerek algılamış ve görsel olarak karşılığını bulmuştur.

“Selçukludan Osmanlıya gerçekleşen ve o zamanları anlatan bilgilendirici bir dizi.” KÖ

18

KÖ 18 Beylikten devlete geçişi anlatan bir dizi olduğunun farkına varmıştır. Dizinin bilgilendirici yönünden bahsetmiştir. Tarihle ilgili olması ve bilgi vermesi açısından öğrenciyi diziyi izlemeye sevk etmiştir.

“Savaşlar, planlar ve olayları ilgimi çekiyor.” EÖ 67

EÖ 67 Diğer erkek öğrencilerin çoğu gibi dizideki savaş unsurundan bahsetmiş ve dizide ilgisini çeken şeylerin planlar, olaylar gibi dinamik unsurlar olduğunu ifade etmiştir. Öğrenci sadece tarih anlatımı olan bir yapımda diziyi izlemeyeceği söylenebilir.

“Engin Altan Düzyatan için.” EÖ 77

EÖ 77 Dizideki karakteri canlandıran oyuncuyu sevdiği için diziyi izleme eğilimi göstermiştir. Gerek oyunculuk kariyeri, gerek dizide canlandığı karakter öğrencide oyuncuya hayranlık uyandırmakta ve oyuncu etkisiyle diziyi izlemektedir.

“Kendimi savaşın içinde bulup heyecanlı hissediyorum.” EÖ 141

EÖ 141 Dizide savaşın olmasını sevmekte ve canlandırılan savaş sahnelerinin etkisine kapılmış ve kendini orada hissetmektedir. Öğrenci diziyi sadece izlemekle kalmayıp adeta yaşamaktadır. Dizinin izleyenlerinde böyle bir sürükleyici etkisi de bulunmaktadır.

Öğrencinin fanatik bir izleyici olduğu anlaşılmaktadır. Kendini canlandırılan savaş sahnesinin içerisinde görmektedir.

“Ertuğrul’u sevdiğim için.” EÖ 79

EÖ 79 Karakteri sevdiği için bu diziyi izlemektedir. Karakterin canlandırılma biçimi, dizideki vücut buluşu öğrenciyi diziyi çekmektedir. Kullanılan karakterlerin diziyi ilgilendiren önemli bir etkisi olmuştur. Karakterlerin etkisinde olmaları açısından anketin 17. maddesi olan “Kendimi Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki karakterlerin yerine koyarım.” ve 20. maddesinde belirtilen “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken kendimi güçlü karakterlerin yerine koyarım.” ifadelerine öğrencilerin çoğunun katıldığı görülmüştür.

“İzliyorum çünkü sadece savaş var.” EÖ 12

EÖ 12 Sadece savaşın olması sebebiyle diziyi izlemesi öğrencinin şiddet içerikli sahneleri sevdiğini göstermektedir. Dizilerin savaş sahnelerine ağırlık vermesi izleyiciyi çeken bir unsur olmaktadır. Buradan hareketle tarihi diziler belgesel tadında olduğunda öğrencilerin tarihi dizilere ilgisinin azalacağını söylemek mümkündür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma problemi ve alt problemlere ilişkin ortaya çıkan sonuçlar ele alınarak, alanyazından bunları destekleyen/desteklemeyen araştırma sonuçlarına yer verilmektedir. Ayrıca bu sonuçlardan hareketle araştırma sonuçlarına dayalı ve gelecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmektedir.

5.1. Sonuç ve tartışma

Ankete verilen cevapların cinsiyete göre anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür. Anketteki sorulara verilen cevaplarda en yüksek orana sahip olan “ Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlemekten hoşlanırım.”, “Osmanlı dönemi tarihsel diziler tarihe olan ilgimi arttırır.”, “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken vatan millet ve bayrak sevgim artmaktadır.” ve “Tarihsel diziler Osmanlı Devletine olan hayranlığımı artırmaktadır.” maddeleri öne çıkmaktadır.

Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlemekten hoşlanırım.” maddesi %79,1 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin bu dizileri ilgiyle izlediği anlaşılmıştır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplara bakıldığında Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin etkisi açıkça görülebilir. Bu dizilerden hoşlanmalarında oyuncular, tarihsel dizilerin o dönemleri somutlaştırması, kıyafetler, savaşlar etkili olabilmektedir. Özellikle savaşlar öğrencilerde büyük bir hoşlanma durumu oluşturmaktadır.

“Osmanlı dönemi tarihsel diziler, tarihe olan ilgimi arttırır.” maddesi 77,8 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Tarihe olan ilgiyi arttırmada dizilerin etkisi şüphesiz büyük olmuştur. Aktekin ve Çoban (2012) yaptığı çalışmada da tarihsel filmler ve televizyon dizilerinin öğrencilerin tarih dersine karşı ilgilerini arttırmakta olduğu sonucuna varılmıştır. Ocak ve Selimoğlu (2015) tarafından yapılan çalışmada tarihsel dizilerin, tarih dersleri için önemli olduğu, ilgi ve merak uyandırarak bilgilerin kalıcılığını sağladığı ortaya konmuştur.

Öztaş, Anıl ve Kılıç (2013) yapılan araştırmada tarihsel film ve dizilerin tarihe olan ilgiyi artırmakta etkili olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda çalışma sonuçları Aktekin ve Çoban, 2012; Ocak ve Selimoğlu, 2015; Öztaş, Anıl ve Kılıç, 2013'ün araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki olayları merak edip gerçekliğini araştırırım.” maddesi 32,8 katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Görülüyor ki tarihsel diziler öğrencilerde bir tarih bilinci oluşturarak onları araştırma yapmaya sevk etmiştir. Burada tarihsel dizilerin önemli bir görev üstlendiği ve öğrencilerin diziyi sadece dizi olarak izleyip geçmedikleri anlaşılmıştır. Kıncal, Şahin ve Tüzel (2012) yaptıkları çalışmada kişilerin uyku haricindeki vakitlerinin çoğunu televizyon karşısında geçirdiklerini, insanların bu kadar zamanı televizyon karşısında harcadığı zamanlarda dizilerin insanları araştırmaya yönlendirmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan tarihsel dizilerin bu görevi yerine getirdiği çalışma sonucu anlaşılmıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel diziler, reyting amaçlı olduğundan ilgimi çekmemektedir.” maddesi %47,1 Kesinlikle Katılmıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Dizilerin reyting amacıyla yapılması öğrencilerin diziyeye karşı ilgilerini olumlu yönde etkilemiştir. Öğrencilerin dizilere ilgileri devam etmektedir. Kıncal, Şahin ve Tüzel (2012) yaptıkları çalışmada dizilerin günümüzde reyting amacıyla yapıldığı, tarihin daha çok magazinsel yönünün ele alındığı sonucuna ulaşmamışlardır. Dizilerin reyting amaçlı yapılması izleyici kitlesini çeken bir unsur olmuştur. Bu araştırma sonucunda da öğrencilerin Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlemesinde reytingin fazla veya az olması izleme oranlarını etkilemiştir.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerini izlememdeki etkenlerden en önemlisi oyuncu kadrosudur” maddesi %32,7 Katılmıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin dizileri izlemesindeki etkenlerden biri oyuncular değildir. Dizinin konusunun, eskiyi anlatmasının, karakterin etkisinin olabileceği diğer etkenlerdir. Sadece oyuncular diziyeye etki etmemektedir.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan simgeler, takılar ve eşyalar ilgimi çeker.” maddesi % 56,2 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. O dönemde kullanılan eşyaların büyük çoğunluğu günümüzde kullanılmadığı için dikkat çekmekte ve bu eşyaları kullanma isteğini artırmaktadır. Özellikle süslü, gösterişli takılar, kıyafetler ilgi

çekmektedir. Açık uçlu sorulardan Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken neler dikkatinizi çekmektedir? sorusuna verilen cevaplarda kullanılan eşyalar teması da bulunmaktadır. Bu tema altında, kullanılan kılıçlar, IYI (kayı) işareti öğrencilerin ilgisini çekmiştir. Çencen ve Şimşek (2015) çalışmasında “Diriliş Ertuğrul” dizisinin başarılı yönlerinin kurgu, aktörler, dekor ve kıyafetlerin tarihe uygunluğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda usta tarihçilerin verdiği cevaplarla araştırma sonucu örtüşmüştür.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan kelimeler (lakin, âlâ, fevkalade vb.) dikkatimi çekmektedir.” maddesi %62,1 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. O dönemde kullanılan kelimeler öğrencilerin ilgisini çekmiştir çünkü günlük yaşamda pek kullanılmayan kelimelerdir.

“ Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra tarih kitaplarına ilgim artmaktadır.” maddesi %28,8 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Buradan hareketle öğrencilerin tarihi öğrenmede tarihi dizilere ağırlık verdiği, tarihsel dizilerin öğrencilerde tarih kitapları okuma merakını uyandırdığı sonucuna varılmıştır. Yılmaz ve Ayaydın (2018)’in çalışmalarında da görüldüğü gibi öğrencilerin Osmanlı tarihi ile ilgili kitap okumadığı tespit edilmiştir. Bu bakımdan bu çalışmayla sonuçlar örtüşmemektedir. Bu tür kitaplara ilgileri artmasına rağmen okuma alışkanlığı edindikleri söylenemez.

“Osmanlı dönemini anlatan tarihsel dizileri, diğer dönemleri anlatan dizilere göre daha çok ilgimi çeker.” maddesi %52,3 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Osmanlı dönemi araştırmaya katılan öğrencilerde ilgiyi arttırmıştır. Bunda savaşların, yaşam tarzının etkili olduğu söylenebilir.

“ Tarihsel diziler Osmanlı Devletine olan hayranlığımı arttırmaktadır.” maddesi %66,7 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Osmanlı dönemi tarihsel diziler yayınlandığı günden beri ilgiyle izlenmiş öğrencilerin çoğunun Osmanlıya olan hayranlığı artmıştır

Miller’in 1993’te yaptığı çalışmada tarihsel filmler ve dizilerle ilgili farklı yaşam tarzları, mekânlar gibi etkenlerin yanında tarihsel dizilerde kullanılan müzikler, oyuncuların jest ve mimikleri, bugün kullanılmayan davranış biçimleri gibi faktörlerin bu tür dizilerin ilgi çekiciliğini artırdığı görülmüştür. Bu bakımdan çalışmayla uyum sağlamaktadır.

Araştırmaya katılanların ifadelerine baktığımızda Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin ilgi uyandırdığını görmekteyiz. Bu ilgiyi kullanılan kelimeler, eşyalar simgeler oluşturmuştur. Oyuncu kadrosu diziye ilgi duymalarını sağlamamıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra tarihi olayları unutmuyorum” maddesi % 50,3 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Tarihsel dizileri izledikten sonra öğrenciler olayları hatırlamaktadırlar. Burada, tarihin görsel olarak sunulması geçmişte yaşanmış olayların daha somutluk kazanması, tarihi dizilerin etkisiyle alakalı olabilir. Ocak ve Selimoğlu (2015) araştırmasında tarihsel dizilerin tarih dersleri için önemli olduğu ilgi ve merak uyandırarak bilgilerin kalıcılığını sağladığı tespit edilmiştir. Bu çalışmayla örtüşmektedir.

“ Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki müziklerden etkilenirim.” maddesi % 56,9 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerde müziğin yadsınamaz bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Müzikler işitsel hafızada göz ardı edilemeyecek unsurdur ve bazı tarihsel diziler müzikleriyle eşleşmiştir. Müzikler olayın geçtiği sahnede görsel olan durumu işitsel olarak hafızalara işlemektedir. Bir müzik tınısı olayın geçtiği anı göz önüne getirmemizi sağlamaktadır. Görselden işitsele, işitselden görsele doğru bir akım olmaktadır. Alço (2008) yaptığı çalışmada günümüzdeki izleyicinin filmlerdeki şarkı ve müziklere daha dikkat gösterdiğini ifade etmiştir.

“ Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken vatan, millet ve bayrak sevgim artmaktadır.” maddesi % 65,4 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Tarihsel dizilerin milli duyguları arttırdığı görülmüştür. Öyle ki “Diriliş Ertuğrul” dizisini izleyenler kendilerini savaşın içinde gibi hissetmektedirler.

“Okulda tarih konuları işlenirken Osmanlı dönemi dizilerinden örnekler verildiğinde konuyu daha iyi anlarım. maddesi % 52,3 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Dizilerin tarihi belleklerde canlandırmada daha etkin bir araç olduğu ortaya konmuştur. Öztaş, Anıl ve Kılıç (2013) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin verdiği ifadede Muhteşem Yüzyıl dizisinin tarihe olan ilgi ve merakı artırdığı, bu dizi sayesinde bazı tarihi olay ve kavramların kazandırıldığı, konuların görsel bir sunumla somut hale getirildiğinde daha anlaşılır olduğunu belirtmişlerdir. Aktekin ve Çoban (2012) çalışmalarında öğrenciler, tarihle ilgili bilmediklerini filmleri sayesinde öğrendiklerini düşünmektedirler. Arslan (2008) yaptığı çalışmada görsel ve işitsel materyal kullanılarak ders işlenen deney

grubunda öğrencilerin ders sürecini olumlu geçirdikleri sonucu ortaya çıkmış ve somut öğrenmelerin, kalıcı ve etkili olduğu görülmüştür.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki savaş sahnelerinden etkilenirim.” maddesi % 53,6 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Savaş sahneleri tarihsel dizileri izlemede büyük öneme sahiptir. Bu kanıya açık uçlu sorulara verilen cevaplardan varılmaktadır. “Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken neler dikkatinizi çekmektedir? sorusuna çoğunluk; savaşlar ve savaş sahneleri ifadesini kullanmıştır. Yılmaz ve Ayaydın (2018) çalışmasında Osmanlı denilince öğrencilerin aklına ilk gelen ifadeler savaşlar, padişahlar, kazanılan zaferler, saraylar, tarihi eserler ve mehter marşdır. Bu bakımdan sonuçlar örtüşmektedir.

“Kendimi Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki karakterlerin yerine koyarım.” maddesi %38,6 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Bu sonuçtan hareketle tarihsel dizilerin empati becerisi geliştirdiği görülmüştür. Öğrenciler kendilerini karakterlerin yerine koymuştur. “Çencen ve Şimşek (2015)’in çalışmalarında araştırmaya katılanlardan bazıları karakter tiplerini başarısız bulmuşlardır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken kendimi güçlü karakterlerin yerine koyarım.” maddesi % 34,9 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Karakterlerin güçlü olması öğrencilerde empati kurmada etkili olmuştur. Anketin 17. maddesi ile karşılaştırıldığında aynı sonuca varılmıştır. Öztaş (2007), öğrencilerin filmdeki karakterlerle ve mekânlarla empati kurduğunu, karakterlerle ve mekânlarla empati kuran öğrencilerin konuya ilgisinin arttığı ve konuyu kolay öğrendikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçla örtüşmektedir. Sonuçlardan anlaşılacağı üzere Osmanlı dönemi tarihsel diziler empati oluşturmaktadır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken dönemin yaşam tarzını günümüzle karşılaştırırım.” maddesi %43,1 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Öğrenciler geçmişle günümüz arasındaki bağlantıyı kurma imkanını bulmuş ve bu bağlantıyı kurarken değişen ve aynı kalan durumları, yaşam tarzlarını ve olayları görme imkanı bulduğu söylenebilir. Aktekin ve Çoban (2012) çalışmasında tarihsel filmler ve dizilerin öğrencilerin geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurmasına yardımcı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda sonuçların örtüştüğü görülmektedir. Çencen ve Şimşek (2015) çalışmasında bir tarihçi “bu dizilerin tarihsel sürece göre kronolojik olarak yapılırsa, insanlar olayları birbirine daha iyi bağlayabileceğine, tarihsel kronolojiyi, neden-sonuç ilişkisini zihinlere daha iyi nakşedileceğine” vurgu yapmıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel diziler geçmişle günümüz arasında karşılaştırma yapmanı kolaylaştırmaktadır.” maddesi %55,6 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Osmanlı dönemi tarihsel diziler görsel ve işitsel olarak tarihi olayları ekrana getirdiği için öğrenciler zihinlerinde canlandıramadıkları kavram, kişi ve olguları somut bir şekilde görebilmekte, geçmiş ve bugünün karşılaştırmasını yapabilmektedir. Tarihi olayların ne zaman, nerede, nasıl gerçekleştiğini, olayların oluş sırasını da görebilme imkanı sunmaktadır. Osmanlı dönemi tarihsel diziler bu yönüyle zaman ve kronoloji becerisi de katmıştır. Somut şekilde sunulduğu için öğrencilerde karşılaştırma yapmayı kolaylaştırmıştır. Bu bağlamda anketin 6. maddesi ile örtüşmektedir. Çencen ve Şimşek (2015) çalışmasında bir tarihçi “diziyi izlerken olayın geçtiği döneme bir yolculuk yapabiliyor.” şeklinde açıklama yapmıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra dizilerde geçen tarihi yerleri merak ederim.” maddesi %56,9 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Bu diziler tarihi mekan algısını geliştirmiş ve tarihi yerleri gezme konusunda teşvik edici olmuştur. Yılmaz ve Ayaydın (2018) çalışmasında öğrencilerin çoğunun Osmanlı tarihi ile ilgili yerleri gezmek istediği sonucuna varılmıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel diziler bana başka milletleri de tanıma fırsatı sunar.” maddesi %31,4 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Dizilerin görselliği sebebiyle öğrenciler diğer milletlerin de varlığını algılamış ve tarihin diğer milletlerle yazıldığını fark etmiştir. Osmanlı dönemi tarihsel diziler diğer kültürleri ve milletleri tanıma olanağı sağlamıştır. Bu dizilerle diğer milletlerin iyi veya kötü yönleri ile tanınmasına olanak sağlanmıştır.

“Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki diğer milletlere de saygı duyarım.” maddesi %45,1 Katılıyorum kategorisinde yoğunlaşmıştır. Tarihsel dizilerin değerler konusunda katkısı olduğu ortaya çıkmıştır. Tarihsel dizilerde diğer milletlerle ilişkilerin nasıl olduğu, savaşlarda birbirlerine nasıl davrandıkları görsel bir şekilde sunulduğu için daha iyi bir algı oluşturmaktadır. Ancak öğrenciler sadece kendi milletini üstün gören bir algıyla izlediklerinde diğer milletlere nefret duygusuyla yaklaşabilirler.

Bu sonuçlardan hareketle Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin araştırmaya katılan öğrencilere başka milletleri tanıma ve diğer milletlere saygı duyma gibi kazanımları olmuştur ancak tarih kitaplarından tarih öğrenme alışkanlığı kazandırmamıştır.

Açık uçlu sorulara verilen cevaplardan elde edilen sonuçlar şöyledir:

Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken neler dikkatinizi çekmektedir? sorusuna Savaş sahneleri/Savaşları, Konuşmaları, Giyim tarzları, Kullandıkları kelimeler, Savaş malzemeleri, Saygı, sevgi, vatan sevgisi, Kullanılan eşyalar, Müzikler, Oyuncular veya karakterler ifadeleri öne çıkmıştır. En çok oranı savaş sahneleri almıştır. Bu sonuç anketin 21. maddesindeki “Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki savaş sahnelerinden etkilenirim.” maddesine verilen “Katılıyorum” cevabıyla uyumaktadır. Anketin 8. maddesindeki “Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan simgeler, takılar ve eşyalar ilgimi çeker.” ifadesiyle açık uçlu sorulardaki temalarla örtüşmektedir. Öğrenciler için bu dizileri izlemelerindeki temel ölçüt savaşlardır.

Şu andaki tarihsel dizileri göz önüne alarak Osmanlı Devleti denildiğinde aklınıza neler gelmektedir? sorusuna, Savaşlar, Güçlü devlet, Padişahlar, Vatanseverlik, adalet, saygı ve hoşgörü ifadeleri öne çıkmıştır. Bu dönem dizilerindeki savaş, antlaşma, karakterlerin yabancı devletler karşısındaki duruşu Osmanlı Devleti’nin güçlü bir devlet olduğunu ortaya çıkarmıştır. Anketin 16. maddesi olan vatan, millet, bayrak sevgim artmaktadır ifadesiyle örtüşmektedir. Bu diziler Osmanlı Devleti ile ilgili olumlu etki oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin algısında olumlu bir Osmanlı imajı oluşmuştur.

Şu andaki tarihsel dizileri göz önüne alarak Osmanlı devleti denildiğinde aklınıza neler gelmektedir? sorusuna çoğunluk savaşlar cevabını vermiştir. Ardından devletin güçlü oluşu ve padişah şeklinde devam etmiştir. KÖ 6 “Osmanlı devleti denildiğinde aklıma padişahlar geliyor.” ifadesini kullanmıştır. Bu da bu tarihsel dizilerin padişahları ön plana çıkardığı ve dizilerin kişi odaklı yapımlar olduğunu göstermektedir. Savaşlar öğrencilerin ilgisini çeken önemli bir unsur olmuştur. Devletin güçlü olduğu algısı da diziler neticesinde öğrencilerin zihinlerinde yer edinmiştir. Bu diziler neticesinde öğrencilerde Osmanlı Devleti denildiğinde sadece savaş yapan bir devlet olarak zihinlere yerleşmesi de üzücü bir durumdur. Öğrenciler Osmanlı Devleti’nin kültürel ve bilimsel yanını göz ardı etmişlerdir.

Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra Padişahlar hakkında neler düşünüyorsunuz? sorusuna zeki, akıllı olmaları, vatani için elinden geleni yapmaları, bazılarının iyi bazılarının kötü karakterli olmaları, adaletli olmaları ifadeleri öne çıkmıştır. Karakterlerin sergilediği rollerde kişilerin neler yaşadığını somut bir şekilde görme fırsatını bulan öğrenci padişahları bu şekilde ifade etmiştir. Padişahlarla ilgili kötü izlenim

oluşmasında dizilerdeki karakterlerin tarihi kişiliği canlandırma şekliyle ilgili olabilir. Genel görüşe göre öğrenciler padişahları olumlu şekilde tanımlamışlardır.

Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde geçen olayları gerçekçi buluyor musunuz? Neden? Bulmuyor musunuz? Neden? sorusuna Hocamın anlattıklarıyla aynı, Tarih kitaplarında yazıyor, Araştırıyorum, Oyuncuların gerçekçi rol yapması, ifadeleri öne çıkmıştır. Gerçekçi bulanlar araştırma yaptıklarını, Sosyal Bilgiler dersiyle anlatılanlarla aynı olduğunu, gerçekçi bulmayanlar ise bazı sahnelerin gerçekçi olmadığını öne sürmüşlerdir. Anketin 22. maddesi olan “Dizilerde gösterilen tarihle gerçek tarihin aynı olmadığını düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin %34’ü “Kararsızım” ifadesini kullanmışlardır. Çencen ve Şimşek (2015) çalışmasında bir tarihçi kurgunun tarihsel gerçeklere uygun olmadığını ancak tarihi roman ve filmlerin “ana tarihi eksenden ayrılmamak şartıyla” yüzde yüz tarihsel gerçeklere uyması gerektiğini düşünmekte ve “Çünkü ne tarihi roman bir tarih metnidir, ne de tarihi film bir tarihi belgeseldir” şeklinde değerlendirmiştir. Sonuçlar bu bağlamda örtüşmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin çoğu bu dizileri gerçekçi bulmaktadır.

Osmanlı tarihi ile ilgili dizileri göz önünde bulundurduğunuzda hangi (Ertuğrul Gazi, 2.Abdülhamid) dönemde yaşamak isterdiniz? Neden? sorusuna çoğunlukla Ertuğrul yanıtı gelmiştir. Kadınların savaşa katılması, Savaşmak isteği, Dikkat çekici olması, İnsanların samimi olması, Heyecanlı olması ifadeleri öne çıkmıştır. Kadınların savaşa katılması yanıtını verenler kız öğrencilerdir. O dönemlerde toplumsal eşitliğin daha fazla olduğunu, kadınların daha katılımcı rol aldıklarını fark etmişlerdir. O dönemlerde yaşama isteğinin oluşmasında insanları samimi olması, şimdiki dönemin yaşantısının daha kötü olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Öğrenciler geçmiş dönemlerdeki yaşantıya özenmişlerdir.

Öğrencilerin Osmanlı dönemi tarihsel dizilere ilişkin genel olarak bakış açıları olumludur. Bu dizileri ilgiyle izlemektedirler. Özellikle Diriliş Ertuğrul dizisinin izleyenleri fazladır. Bazı öğrenciler padişahların bağırın, çağırın, oturduğu yerden emir veren kişiler olduğu kanaatine varmıştır. Burada dizilerde gösterilen sahneler neticesinde öğrencilerin padişahları bu şekilde algılamasına yol açmıştır. Öğrenciler Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken kendilerini o dönemde yaşıyor gibi hissetmektedirler. Bu dizilerin geçmişle gelecek arasında bağ kurulması yönünden olumlu bir sonuçtur. Öğrencilerde bu

diziler sayesinde karakterlerle empati kurma yeteneği gelişmiştir. Anket maddelerinde de bunu onaylayan ifadeye bulunmuşlardır. Osmanlı dönemi tarihsel diziler milli duyguları uyandırmış ve diğer milletlere olan saygıyı arttırmıştır. Geçmişle gelecek arasında köprüler kuran bu diziler öğrencilere karşılaştırma yapma becerisi kazandırmıştır. Kullanılan simgeler, kıyafetler, konuşma tarzları öğrencileri kendine çeken bir unsur olmuştur.

Osmanlı Devleti denildiğinde öğrencilerin aklına öncelikle savaşların gelmesi, bu dizilerde gösterilen savaş sahnelerinin yoğun olması sonucudur. Bazı öğrencilerin sadece savaş ve aksiyon olduğu için bu dizileri izlemesi endişe vericidir. Zira gelecek nesillerde savaş seviciliğine, kin ve nefret duygularına, başka milletlere günümüzde düşmanca bakılmasına sebebiyet verebilir.

Özellikle erkek öğrencilerin savaş sahneleri olduğu için bu dizileri izlemeleri oynadıkları oyunlardan kaynaklanabilir ya da oyunlarına yön verebilir.

Bu olumsuz etkilerin yanı sıra öğrencilerin tarihe ilgileri artmış, kitaplardan, internetten araştırma yapmaya sevk etmiştir. Geçmişle gelecek arasında karşılaştırma yapmalarını sağlamıştır. Bu karşılaştırma yapma imkanı değişim ve süreklilik becerilerine de hem Sosyal Bilgiler dersi hem de kendi yaşantılarında katkı sağlayacaktır. Tarihi mekanlara olan ilgiyi arttırarak mekan algısı oluşturmuştur.

Diğer yandan öğrenciler Osmanlı dönemini tarih kitaplarından öğrenmek yerine tarihsel dizilerden öğrenme yoluna gitmişlerdir. Bu durum öğrencileri yanlış bilgiye götürmekte ve tarihi gerçeklikten alıkoymaktadır. Böyle olunca öğrencilerde hazır bilgi elde etme alışkanlığı oluşmaktadır.

Bu dönem dizilerindeki olaylara körü körüne bağlanma söz konusudur. Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin gerçekliğiyle ilgili sorulan soruda bazı öğrencilerin dizinin başlangıcında belirtilen “Bu dizi tarihimizden esinlenilmiştir.” ifadesini referans alarak bu dizilerin tamamen gerçek olayları yansıttığını düşünmektedir. Bu ifadeye inanma durumu, tarihi bir eserin üzerine çekilen sıva gibidir. Tarihi gerçeklik bu sıvanın altında kalmakta ve öğrenci bunu görememektedir. Bilgi kirliliğinin yoğun olduğu internet ortamları oldukça fazladır. Öğrenciler internetten araştırdığı bilgiye dayanarak bilginin doğru olduğu kanısına varmaktadırlar. Bu algı öğrencilerimizi bilgi zehirlenmesine götürmektedir. Bu zehirlenmeden ancak kaynak araştırması yaptıklarında ve kitap okuma alışkanlığı

kazandıklarında kurtulacaklardır. Bunun yanı sıra bazı öğrenciler bu dizilerin kurgu olduğu ve tarihi tamamen yansıtmadığı gerçeğini görebilmişlerdir.

Tarihsel diziler günümüzde olduğu gibi gelecekte de ilgiyle izlenecektir. Önemli olan öğrencilerin bu dizileri salt tarih olarak bilgi dağarcığına almamalarıdır. İlgiyle izlenen bu tarihsel diziler eğer tarihi gerçekliklerle sağlamlaştırılmazsa tarihin duvarları erozyona uğrayacak ve zihinlerden büyük parçalar kopacaktır.

5.2. Öneriler

Bu çalışmada Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin etkileri 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin bakış açısıyla incelenmeye çalışılmıştır. Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin etkileri farklı yaş gruplarında farklı etkiye sahip olabilir. Bu bağlamda Osmanlı dönemi tarihsel dizilerin etkileri okul dönemiyle sınırlandırılmadan çeşitli yaş gruplarındaki etkileri araştırılabilir.

Bu çalışmada 2018 yılında yayında olan “Diriliş Ertuğrul” ve Payitaht Abdülhamid” dizileriyle sınırlandırılmıştır. Gelecekte bu alanda araştırma yapacak araştırmacılar “Cumhuriyet” dönemi tarihsel dizilerle “Osmanlı” dönemi tarihsel dizilerin karşılaştırmasını yapabilir, hangi dönemin dizilerinin daha çok izlendiği ve neden izlendiği sebepleriyle araştırılabilir.

Tarihsel dizide rol oynayanların tarihsel dizilerin eğitime etkilerine ilişkin neler düşündükleri hakkında görüşme yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Alço, P.(2008). Sinema ve müzik; Kısa bir tarihsel bakış, *İdil Dergisi*, 2 (2), 135-149. doi: 10.7816
- Altun, A. (2013). *Yapılandırmacı yaklaşım ve sosyal bilgiler*. (Ed. Bülent Akbaba), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu: Sosyal bilgiler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akpınar, M. ve Kaymakçı, S. (2012). Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına karşılaştırmalı bir bakış, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (2), 605-626.
- Aktekin, S. ve Çoban, Z. (2012). Tarih derslerinde tarihi film ve dizilerin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: Trabzon örneği, *Uluslar arası Karadeniz İncelemeleri Dergisi* 13(1), 141-159.
- Aktekin, S. ve Pata, A. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin boş zamanlarında tarih öğrenmeye yönelik eğilimleri (Trabzon örneği), *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, (2), 20-37.
- Arseven, A. Dervişoğlu, M. F. ve Uludağ, C. (2015). Ortaöğretim 9. 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin tarihe ilişkin algıları ve tarih bilinci oluşumlarının incelenmesi, *Cumhuriyet International Journal of Education*, 4(1), 65-82.
- Arslan, Ö.(2008). *İlköğretim 8. sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde görsel ve işitsel materyal kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve hatırd tutma düzeyleri üzerindeki etkisi* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 230943).
- Aslan, E. (2005). Türkiye’de tarih eğitiminin sorunları, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 106-114.
- Ata, B. (2006). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. (Ed. Cemil Öztürk). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Bir Yaklaşım*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bayramoğlu A.Ç.(2016). *Sosyal bilgiler programında yer alan tarih konularının tarihsel düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 421762).

- Bilis, A. E. (2013). Popüler televizyon dizilerinden muhteşem yüzyıl dizisi örneğinde tarihin yapısökümü, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 45, 19-38.
- Buchanan, L. B. (2016). Elementary preservice teachers navigation of racism and whiteness through inquiry with historical documentary film, *The Journal Of Social Studies Research*, 40, 137-154.
- Burgard, L. K.(2009). *Hollywood and history: A qualitative study of the impact of film on high school students' historical understanding*, UMKC School Of Education, ss. 201.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün E. A., Karadeniz, Ş., Demirel, F.(2010) *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carr, E. H.(1996). *Tarih nedir?*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Collingwood, R. G.(1996). *Tarih tasarımı*. (Çev. Kurtuluş Dinçer). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Çakmak, Z. ve Bulut, B.(2011). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesi (Elazığ ili örneği)*, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Çatal, B.(2013). *Kurgunun gücü: Tarih öğretiminde tarihsel film kullanımı*. M. Öz (Ed.). *Cumhuriyet döneminde Türkiye’de tarihçilik ve tarih yayıncılığı sempozyumu bildiriler (18-20 Mart 2010)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1083-1096.
- Çencen, N. ve Şimşek, A.(2015). Usta tarihçilerin bakış açısı ile “Diriliş dizisi”, *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 1377-1396. doi: 10.14687/ijhs.v12i2.3435
- Demircioğlu, İ. H.(2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* 42(1) 77-93.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A.(2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6, (15), 69-88.
- Derelioğlu, Y. ve Şar, E.(2010). The use of films on history education in primary schools: Problems and suggestions, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 2017-2020. doi: 10.1016/j.sbspro.1010.12.439

- Dilek, D.,(2002) *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*, Ankara: Pegem A.
- Dimitriadis, G.(2012). Popular culture de-centering educators and critical dispositions, *Critical Studies in Education*, 1(53), 19-27.
- Dinç, E. (2009). Etkili tarih öğretimi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 1427- 1451.
- Doğaner, Y.(2006). *Türk eğitim sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet tarihi öğretimi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Gazi, F.(2010). *Gösterilen tarih "Dönem dizileri": Senaryoya aktarılan tarih anlatımı, tarihin hikayeleştirme içerisindeki yorumu ve inandırıcılığı "Bu kalp seni unutmuyor mu?" örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 273836).
- Işık, H.(2008). Tarih öğretiminde doküman kullanımının öğrencilerin başarılarına etkisi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), 389-402.
- Joohyun, P.(2008). Students ideas about different representations of the past: South Korean adolescents interpret historical film, *Universty Of London, Institute Of Education*, Doktora Tezi.
- Karadeniz, O. Eker, C. ve Burunsuz E.(2015). Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarının yapılandırmacı öğrenme kuramı ilkelerine göre değerlendirmesi, *Turkish Studies*, 10(3), 563-580. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7916>
- Karasar, N.(2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın.
- Kaya, R.(2009). *Tarih öğretiminin amaçları*.(Ed. M. Demirel ve İ. Turan) Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya R. ve Günel H.(2015). Tarih öğretmenlerinin muhteşem yüzyıl dizisi özelinde tarih konulu film ve dizilerin öğretiminde kullanımına yönelik görüşleri, *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(1), 1-48. doi: 2147-4516
- Kıncal, R.,Şahin, Ç. ve Tüzel, S. (2012). Arka sıradakiler dizisinde yansıtılan öğretmen, öğrenci, ebeveyn kimlikleri ve şiddet unsurlarının çözümlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 193 (1), 244-265.

- Kırtepe, S.(2014). *Televizyon dizilerinin toplum üzerindeki etkileri sosyo-kültürel bir çözümleme (Erzurum örneği)* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:372378).
- Köstüklü, N.(1999). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*. Konya: Kuzucular Ofset.
- Köymen, O.(2003). *Tarih eğitimine eleştirel yaklaşımlar*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Leming, J.(2006). The state of social studies: A national random survey of elementary and middle school social studies teachers, *Social Education*,70 (5), 322-327.
- MEB, (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*, Ankara.
- Miller, W.(1993). *Anlatı filmleri ve televizyon için senaryo yazımı*. (Çev. Yılmaz Büyükerşen, Yalçın Demir ve Nesrin Esen) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ocak, G. ve Selimoğlu, S.(2016). Tarih öğretiminde tarih dizilerinin kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri nitel bir analiz, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (1), 431-452.
- O'connor, J. E.(1987). Teaching history with film and television, *Washington: American Historical Association, ERIC*, Number 2.
- Özmen, C., Er, H., ve Ünal, F.(2014). Televizyon dizilerinin tarih bilinci üzerine etkisi ”Muhteşem yüzyıl dizisi örneği”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (25), 409-426.
- Öztaş, S.(2007). *Tarih öğretimi ve filmler: Tarih öğretiminde film kullanılmasının öğrenci başarısı üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:206974).
- Öztaş S. (2008). Tarih öğretimi ve filmler, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), 543-556.
- Öztaş, S. (2011). *Tarih sinema ilişkisi ve sinema filmlerinin tarih derslerinde kullanımının önemi*. (Ed. Mehmet Öz.) *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Tarihçilik ve Tarih Yayıncılığı Sempozyumu Bildiriler*. Ankara. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Öztaş S., Anıl, N. K.ve Kılıç B.(2013). Tarihi film veya tarihi dizilerin tarihe ilgiyi artırmada etkisine ilişkin MYO öğrencilerinin görüşleri, *UMYOS Özel Sayı*, 107-120.

- Öztaş, S.(2015). Tarih öğretiminde tarihi film ve tarihi dizilerin kullanılmasına ilişkin tarih bölümü öğrencilerinin görüşleri (Kırklareli üniversitesi örneği), *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(2), 1-37.
- Öztürk, C.(2006). *Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi, yapılandırmacı bir yaklaşım* (Ed. Cemil Öztürk.) Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Paska, L. M.(2010). Does film affect learning engagement?: Historical inquiry and the document-based question in a middle school social studies classroom, *School Of Education Department Of Educational Theory And Practice*, ss.193.
- Safran, M. (2002). *Türk tarihi öğretimi ve meseleleri*, Türkler Ansiklopedisi, Cilt 17, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Safran, M. (2009). *Tarih öğretim yöntemleri*. Demirel, M., ve Turan, İ., (Ed.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Stoddart, D. J.(2006). *Was that how it really happened? Film as a tool for historical thinking*, University Of Wisconsin-Madison, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Stradling, R.(2003). *20yy. Avrupa tarihi nasıl öğretilmeli*. (Çev. Ayfer Ünal) Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Şeker, T. ve Şimşek, F.(2012). Kodlama-kodaçımı bağlamında muhteşem yüzyıl dizisinin lise öğrencileri üzerindeki etkilerine yönelik alımlama analizi, *Selçuk İletişim*, 7(2), 111-120.
- Şimşek, A.(2003). Tarih öğretiminde görsel materyal kullanımı, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 141-155.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, A. ve Ayaydın, Y.(2018). Ortaokul öğrencilerinin Osmanlı devleti ile ilgili bilgi düzeyleri, bakış açıları ve ilgilerinin incelenmesi, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 59-70.

Yılmaz, A.(2008). İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinde Osmanlı algısı, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 245-261.

URL 1: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama

EKLER

EK 1. Anket formu

ANKET FORMU

Aşağıda yer alan anket formundaki bilgilerden yüksek lisans tez çalışmasında yararlanılacaktır. Bu nedenle sorulara içtenlikle cevap veriniz. Araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz. Aşağıda yer alan sorulardan sağ tarafta yer alan **Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Çoğunlukla Katılıyorum, Katılıyorum** seçeneklerinden size uyan yalnız bir tanesini işaretleyiniz.

Cinsiyet: Kız ( ) Erkek ( ) Sınıfınız: (7) (8)

MADDELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Çoğunlukla Katılıyorum	Katılıyorum
1) Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlemekten hoşlanırım.					
2) Osmanlı dönemi tarihsel diziler, tarihe olan ilgimi artırır.					
3) Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki olayları merak edip gerçekliğini araştırırım.					
4) Osmanlı dönemi tarihsel diziler, reyting amaçlı olduğundan ilgimi çekmemektedir.					
5) Osmanlı dönemi tarihsel dizilerini izlememdeki etkenlerden en önemlisi oyuncu kadrosudur.					
6) Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken dönemin yaşam tarzını günümüzle karşılaştırırım.					
7) Osmanlı dönemi tarihsel diziler geçmişle günümüz arasında karşılaştırma yapmamı kolaylaştırmaktadır.					
8) Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan simgeler, takılar ve eşyalar ilgimi çeker.					
9) Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde kullanılan kelimeleri (lakin,âlâ,fevkalade vb.) dikkatimi çekmektedir.					
10) Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra dizilerde geçen tarihi yerleri merak ederim.					
11)) Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra tarih kitaplarına ilgim artmaktadır.					
12) Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra tarihi olayları unutmuyorum.					
13) Osmanlı dönemi tarihsel diziler bana başka milletleri de tanıma fırsatı sunar.					
14) Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki diğer milletlere de saygı duyarım.					

15) Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki müziklerden etkilenirim.					
16) Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken vatan, millet ve bayrak sevgim artmaktadır.					
17) Kendimi Osmanlı dönemi tarihsel dizilerdeki karakterlerin yerine koyarım.					
18) Okulda tarih konuları işlenirken Osmanlı dönemi dizilerinden örnekler verildiğinde konuyu daha iyi anlarım.					
19) Osmanlı dönemini anlatan tarihsel dizileri, diğer dönemleri anlatan dizilere göre daha çok ilgimi çeker.					
20) Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken kendimi güçlü karakterlerin yerine koyarım.					
21) Osmanlı dönemi tarihsel dizilerindeki savaş sahnelerinden etkilenirim					
22) Dizilerde gösterilen tarihle, gerçek tarihin aynı olmadığını düşünüyorum.					
23) Tarihsel diziler Osmanlı devletine olan hayranlığımı arttırmaktadır.					

EK 2. Açık uçlu sorular

Cinsiyet: Kız ( ) Erkek ( )

Sınıfınız: (7) (8)

1-Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izlerken neler dikkatinizi çekmektedir?

.....
.....
.....

2-Şu andaki tarihsel dizileri göz önüne alarak Osmanlı Devleti denildiğinde aklınıza neler gelmektedir?

.....
.....
.....

3-Osmanlı dönemi tarihsel dizileri izledikten sonra Padişahlar hakkında neler düşünüyorsunuz?

.....
.....
.....

4-Osmanlı dönemi tarihsel dizilerde geçen olayları gerçekçi buluyor musunuz? Neden? Bulmuyor musunuz? Neden?

.....
.....
.....

5-Osmanlı tarihi ile ilgili dizileri göz önünde bulundurduğunuzda hangi (Ertuğrul Gazi, 2.Abdülhamid) dönemde yaşamak isterdiniz? Neden?

.....
.....
.....

Payitaht Abdülhamid dizisini izliyorum. Çünkü;

.....

Diriliş Ertuğrul dizisini izliyorum. Çünkü;

.....

YASAL İZİN SÜRECİ

EK 1.

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/12/2018-E.15909

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : 61923333/050.99/
Konu : 07/13 Hande KOÇ

Sayın Hande KOÇ

İlgi : Hande KOÇ 20/11/2018 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 12.12.2018 tarihli ve 07 sayılı toplantısında alınan "13" nolu karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

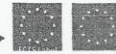
Prof.Dr. Arif BİLGİN
Etik Kurulu Başkanı

13. Hande KOÇ'un "Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Bakış Açıklarına Göre Osmanlı Dönemi Tarihi Dizilerin Etkileri" başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda; Hande KOÇ'un "Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Bakış Açıklarına Göre Osmanlı Dönemi Tarihi Dizilerin Etkileri" başlıklı çalışmasının Etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Evrak Doğrulamak için : <http://193.140.253.232/envision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BE6L4MMKC>

Etik Kurulu Esentepe Kampüsü S4187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Tel:0264 295 50 00 Faks:0264 295 50 31
E-Posta :ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik AĞ :www.sakarya.edu.tr

EK 2.

T.C.
SAPANCA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 58213059-730.01-E.7997619
Konu : Anket Uygulaması İzni
(Hande KOÇ)

19.04.2019

.....MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve
Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe
Eğitimi Ana Bilim dalı yüksek lisans öğrencisi Hande KOÇ'un 19/04/2019 tarihli ve
58213059-730.01-E.7948398 sayılı Kaymakamlık onayı ile 29/01/2019 tarihli dilekçesi ve
ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Mehmet Nuri DEDE
İlçe Millî Eğitim Müdürü

- Ek : 1)Araştırmacıya Ait İzin Talep Dilekçesi (1 sayfa)
2)Üniversite Üst Yazısı (1 sayfa)
3)Etik Kurul İzni (1 sayfa)
4)Anket Onay Formu (1 sayfa)
5)Anket formu (2 sayfa)
6)Tez Öneri Formu (1 sayfa)
7)Kişisel Bilgi Formu (2 sayfa)
8)Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu (1 sayfa)
9)Araştırmanın Yapılacağı Kurumlar (1 sayfa)
10)Taahhütname Tutanağı (1 sayfa)

Dağıtım:
Tüm Ortaokul Müdürlüklerine

Bahar AYDUR
Memur

Adres: Hükümet Konağı
Sapanca/Sakarya
Elektronik Ağ: sapanca.meb.gov.tr
e-posta: sapanca54_egitim@meb.gov.tr

Bilgi için: BAHAR AYDUR (MEMUR)

Tel: 0 (264) 582 50 74
Faks: 0 (264) 582 50 75

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0e0b-e6c6-3535-ad1c-f506 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3.

T.C.
SAPANCA KAYMAKLIĞI
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 58213059-730.01-E.7948398
Konu : Anket Uygulaması İzni
(Hande KOÇ)

19/04/2019

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
SAPANCA

İlgi : Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve
Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi
Ana Bilim dalı yüksek lisans öğrencisi Hande KOÇ'un 29/01/2019 tarihli dilekçesi ve ekleri ilişikte
sunulmuştur.

Söz konusu anket çalışmasını ilçemizdeki Ortaokul öğrencilerine, Eğitim öğretimin
aksamamasına mahal vermeden gönüllülük esasına dayalı olarak, okul yönetiminin belirleyeceği
zaman ve şartlarda 2018/2019 Eğitim Öğretim yılında uygulanması, çalışmada ekteki anket
sorularının kullanılması ve yasal gerekliliği ilgili Okul Müdürlüklerince yerine getirilmesi kaydıyla
Müdürlüğümüzce uygun görülmekte ise de;

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Seyfettin KAYMAKCI
Şube Müdürü

Uygun görüşle arz ederim
17.04.2019
Mehmet Nuri DEDE
İlçe Millî Eğitim Müdürü

OLUR
17.04.2019
Bilgehan BAYAR
Kaymakam

- Ek:
- 1)Araştırmacıya Ait İzin Talep Dilekçesi (1 sayfa)
  - 2)Üniversite Üst Yazısı (1 sayfa)
  - 3)Etik Kurul İzni (1 sayfa)
  - 4)Anket Onay Formu (1 sayfa)
  - 5)Anket formu (2 sayfa)
  - 6)Tez Öneri Formu (1 sayfa)
  - 7)Kişisel Bilgi Formu (2 sayfa)
  - 8)Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu (1 sayfa)
  - 9)Araştırmanın Yapılacağı Kurumlar (1 sayfa)
  - 10)Taahhütname Tutanağı (1 sayfa)

Adres: Hükümet Konağı
Sapanca/Sakarya
Elektronik Ağ: sapanca.meb.gov.tr
e-posta: sapanca54_egitim@meb.gov.tr

Bilgi için: BAHAR AYDUR (MEMUR)

Tel: 0 (264) 582 50 74
Faks: 0 (264) 582 50 75

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden fe1b-281a-3da3-a138-841d kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

Hande KOÇ, 1992 yılında Sakarya ilinin Sapanca ilçesinde doğdu. İlköğretimini Bilgin Özkaynak İlköğretim Okulu'nda tamamladı. 2010 yılında Şehit Albay Güner Ekici Lisesi'nden mezun oldu. 2011 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde üniversite eğitimine başladı ve 2015 yılında bu bölümden mezun oldu. 2016 yılı bahar döneminde Nazmiye-Ömer Sözer Ortaokulu ve Sinan Göksun Ortaokulu'nda, 2018 yılı bahar döneminde Kemalettin Samipaşa Ortaokulu'nda ücretli öğretmenlik yapmıştır. 2016 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında başladığı yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

Eposta: handekoc54@gmail.com